

XII. évfolyam 4. szám 2019

PÉNZÜGYI HÍRLEVÉL

NAIK Agrárgazdasági Kutatóintézet

Pénzügyi Hírlevél
XII. évfolyam 4. szám 2019

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő
Dr. Lámfalusi Ibolya

Szerzők
Illés Ivett
illes.ivett@aki.naik.hu
Péter Krisztina
peter.krisztina@aki.naik.hu

Kiadó
NAIK Agrárgazdasági Kutatóintézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3–5.
Telefon: (+36 70) 501-0446
Fax: (+36 1) 217-8111
<https://www.aki.gov.hu/>
aki@aki.naik.hu

ISSN 1418 2130

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:
Publikációs Csoport
publikacio@aki.naik.hu
Telefon: (+36 70) 501-1156

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások.....	3
Közvetlen termelői támogatások	5
Vidékfejlesztési és halászati programok.....	7
Piaci és egyéb támogatások	9
Nemzeti támogatások	10
Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei	13
Állattenyésztési támogatások.....	13
Szántóföldi növénytermesztők támogatása.....	16
Kertészeti ágazat támogatása.....	17
Kockázatkezelés a mezőgazdaságban.....	19
A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása	20
Az egyéni gazdaságok hitelállománya.....	21
A társas vállalkozások hitelállománya.....	26
Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban....	33
MFB-hitelprogramok.....	33
Kedvezményes EXIM-konstrukciók	36
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel	39
Költségvetési kamat- és kezési díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok	41
Növekedési Hitelprogram.....	42
Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban.....	45
A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása	48
EU-referencia-kamatláb.....	49
Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései	50
Ágazati csódráták	52
Kiegészítő táblák.....	53

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások

A 2019. költségvetési évre előirányzott 764,8 milliárd forintból a tervek szerint közvetlen termelői támogatásokra 402,9 milliárd forintot, piaci és egyéb támogatásokra 32,2 milliárd forintot, valamint a nemzeti támogatás jogcímeire további mintegy 95,5 milliárd forintot vehetnek igénybe a kedvezményezettek. A 2014–2020-as tervezési és programozási ciklushoz kapcsolódó vidékfejlesztési és halászati programokra a 2019. évre előirányzott támogatási összeg 234,3 milliárd forint.

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatásokra elkülönített 764,8 milliárd forint 52,9 százalékát, összesen 404,5 milliárd forintot fizettek ki 2019. szeptember 30-ig (1. táblázat). Az előirányzatok teljesülését vizsgálva figyelembe kell venni, hogy az a kifizetési rendből adódóan jellemzően nem időarányos. Számos támogatás az év második felében teljesül, bizonyos jogcímek esetében pedig lehetnek áthúzódó kifizetések is.

A korábbi évekhez hasonlóan továbbra is a termelőknek nyújtott közvetlen támogatások domináltak az

agrár- és vidékfejlesztési támogatások között. Az ágazatba érkezett összes támogatás több mint fele, 53,7 százaléka jutott el közvetlen támogatás formájában a kedvezményezettekhez, a folyósított összeg meghaladta a 217 milliárd forintot.

A támogatási összeg közel harmada (31,3 százaléka) vidékfejlesztési intézkedésekre irányult. A Vidékfejlesztési Program 2014–2020 keretében 125,0 milliárd forintot, a Magyar Horgászati Operatív Program keretében 1,8 milliárd forintot folyósítottak szeptember 30-ig. További 46,5 milliárd forintot a hazai költségvetésből finanszírozott nemzeti támogatások keretében vehettek igénybe a gazdálkodók a harmadik negyedév végéig. A piac szabályozását célzó intézkedésekre 14,1 milliárd forintot fordítottak, amelynek zöme (11,4 milliárd forint) továbbra is a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokat fedezte, nagyobb részben nemzeti forrásból.

1. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások, 2018 és 2019

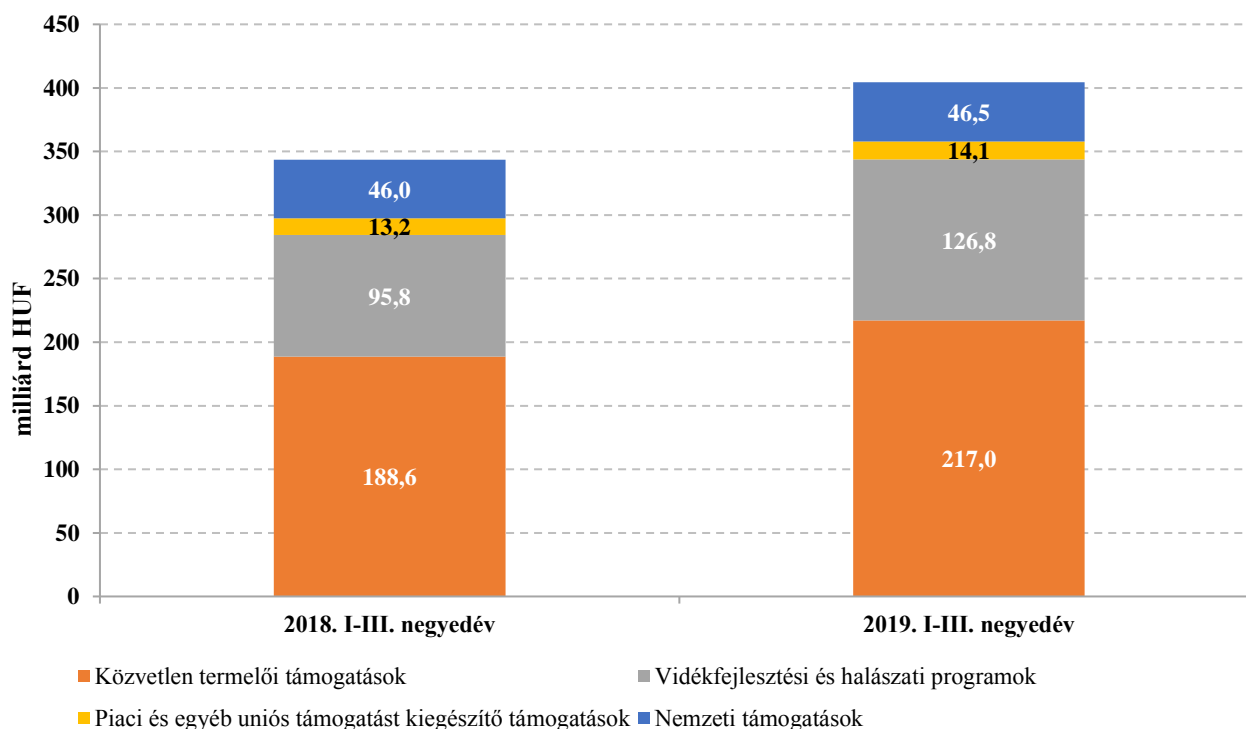
	millió HUF	
Jogcím	2018. I-III. negyedév	2019. I-III. negyedév
I. Közvetlen termelői támogatások	188 571	217 023
<i>Ebből: Zöldítés támogatás</i>	66 775	102 858
<i>Területalapú támogatás</i>	74 412	76 765
II. Vidékfejlesztési és halászati programok	95 759	126 790
Magyar Horgászati Operatív Program	0	1 757
Vidékfejlesztési Program 2014–2020	95 759	125 033
<i>Ebből: Vidékfejlesztési és halászati programok technikai segítségnyújtása</i>	2 324	1 863
Halászati Operatív Program	0	0
III. Piaci és egyéb támogatások	13 173	14 140
Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások	7 316	7 583
Agrárpiaci támogatások	5 857	6 557
Belpiaci intézkedések	5 857	6 557
<i>Ebből: borászati ágazat támogatása</i>	1 905	2 741
Külpiaci intézkedések	0	0
Intervenciós költségek	0	0
IV. Nemzeti támogatások	46 007	46 501
Agrártámogatások mindösszesen	343 510	404 454

Forrás: PM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások keretében 2019. szeptember 30-ig folyósított összeg az előző év azonos időszakához képest 60,9 milliárd forinttal volt több. A növekedés a vidékfejlesztési intézkedésekre fordított támogatási összegnél jelentkezett legnagyobb mértékben, a kifizetés mintegy 1,3-szorosa

volt az egy évvel korábbinak (1. ábra). A közvetlen termelői támogatások összege 28,5 milliárd forinttal haladta meg az egy évvel korábbi összeget. A nemzeti támogatások 0,5 milliárd forinttal, a piaci és egyéb támogatások 1,0 milliárd forinttal bővültek.

1. ábra: **Agrártámogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2018 és 2019**

Forrás: PM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az első három negyedévben az agrárium és a vidék fejlesztését célzó támogatási összeg 81-19 százalékban oszlott meg az uniós és a nemzeti forrás között. Európai uniós forrásból 327,1 milliárd, hazai forrásból további 77,4 milliárd forint kifizetése valósult meg 2019. szeptember 30-ig. Ezen belül a társfinanszírozással

megvalósult támogatásokra (VP, MAHOP, valamint Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások) uniós forrásból 103,5, hazai költségvetésből 30,9 milliárd forintot fordítottak, ami 77-23 százalékos társfinanszírozási arányt jelent (2. táblázat).

2. táblázat: **Agrár- és vidékfejlesztési támogatások forrásai, 2019. I-III. negyedév**

Forrás	2019. I-III. negyedévi kifizetés		
	Összesen	EU	Nemzeti
Nemzeti forrásból finanszírozott támogatások	46 501	–	46 501
EU-társfinanszírozású támogatások	134 373	103 504	30 869
Közvetlen EU-kifizetések	223 580	223 580	–
Összesen	404 454	327 084	77 370

Forrás: PM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

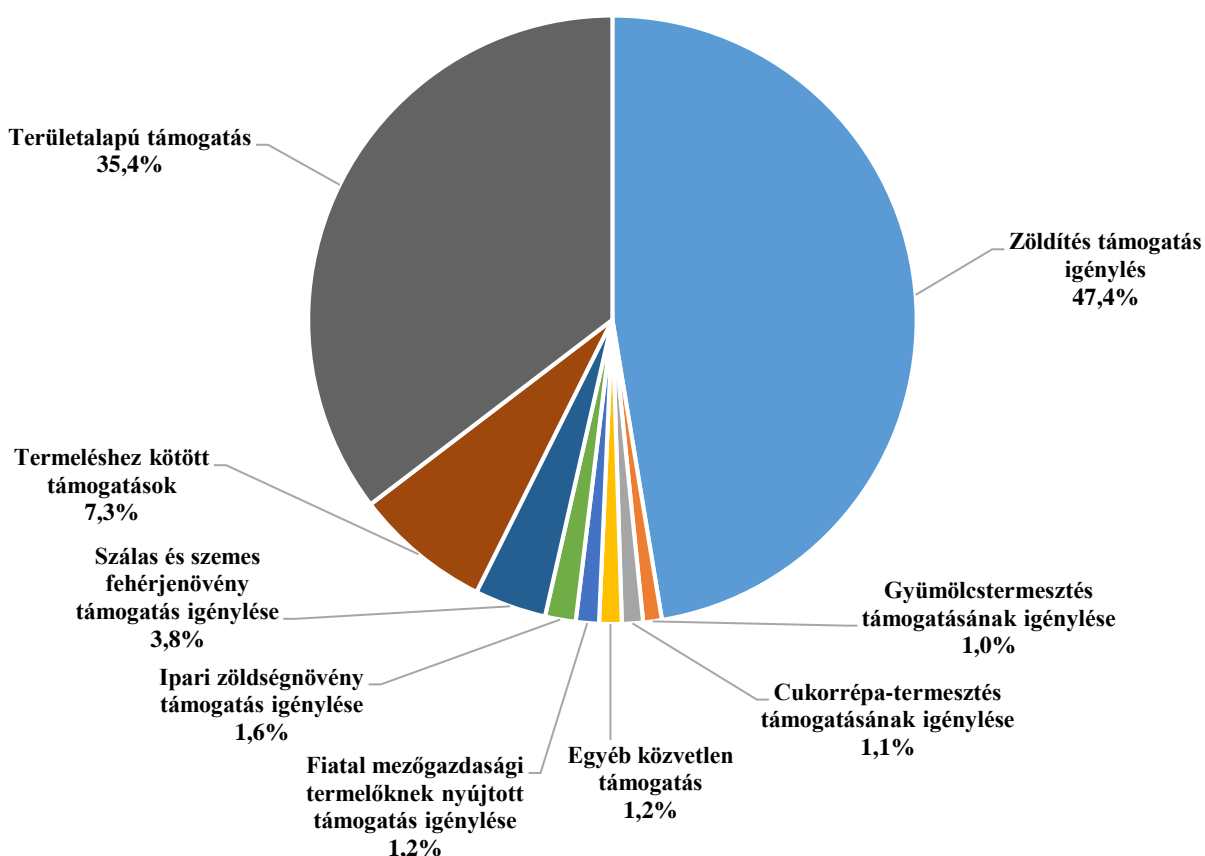
Közvetlen termelői támogatások

A közvetlen támogatások jogcímein 2019. szeptember 30-ig 217,0 milliárd forint jutott el a termelőkhez, jellemzően területalapú támogatás formájában és a zöldítési komponens keretében. A támogatási összeg legnagyobb részét, 47,4 százalékát (102,9 milliárd forint) a zöldítési támogatás tette ki, míg hasonlóan magas, 35,4 százalékos arányt képviselt a területalapú támogatás (76,8 milliárd forint) (2. és 3. ábra). A 2018. évi egyseges kérelmek után járó területalapú támogatásoknak csupán egyharmada került folyósításra előlegként 2018

végén, fennmaradó részét 2019-ben kapták meg a gazdák.

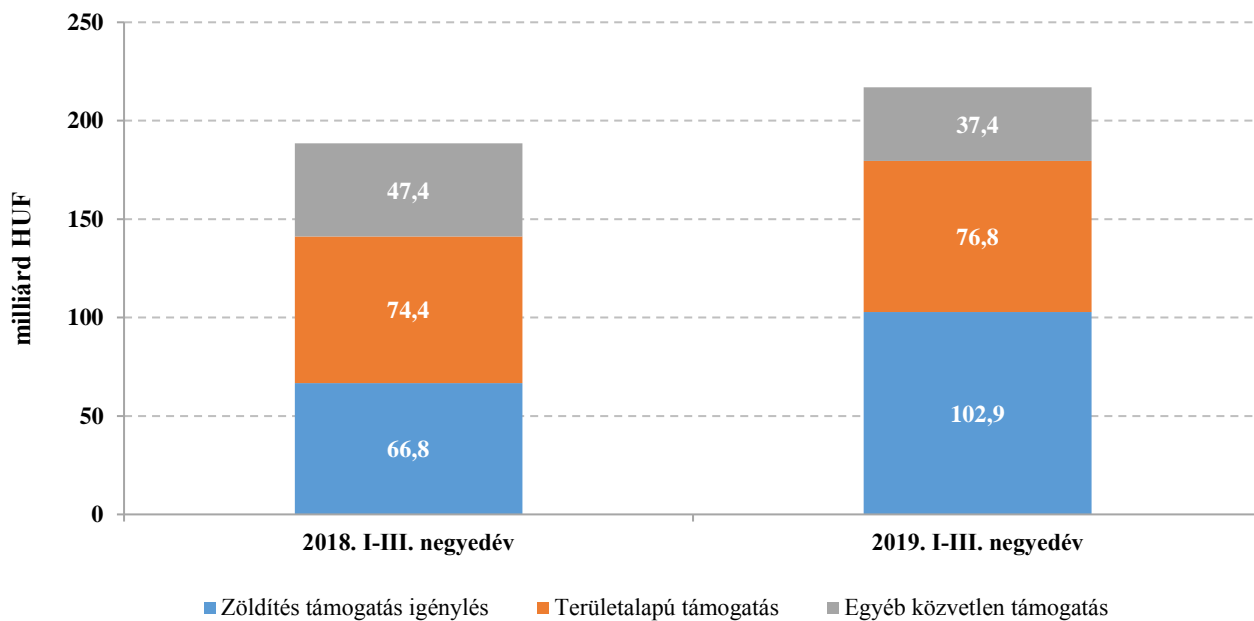
A termeléshez kötött támogatások 7,3 százalékos arányt képviseltek a 15,8 milliárd forint kifizetéssel. Gyümölcsstermesztés támogatására (extenzív és intenzív) 2,2 milliárd forintot, ipari zöldségnövények termesztéséhez 3,5 milliárd forintot, cukorrépa-termesztés támogatására 2,4 milliárd forintot folyósítottak. A szál- és szemes fehérjenövények támogatására 8,3 milliárd forintot fizettek ki a kedvezményezetteknek, ami közel azonos arányban oszlott meg a növénykultúrák között. A fiatal mezőgazdasági termelők 2,7 milliárd forint támogatásban részesültek (6. táblázat).

2. ábra: **Közvetlen támogatások megoszlása, 2019. I–III. negyedév**

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

3. ábra: **Közvetlen támogatások teljesülése, 2018 és 2019**

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Vidékfejlesztési és halászati programok

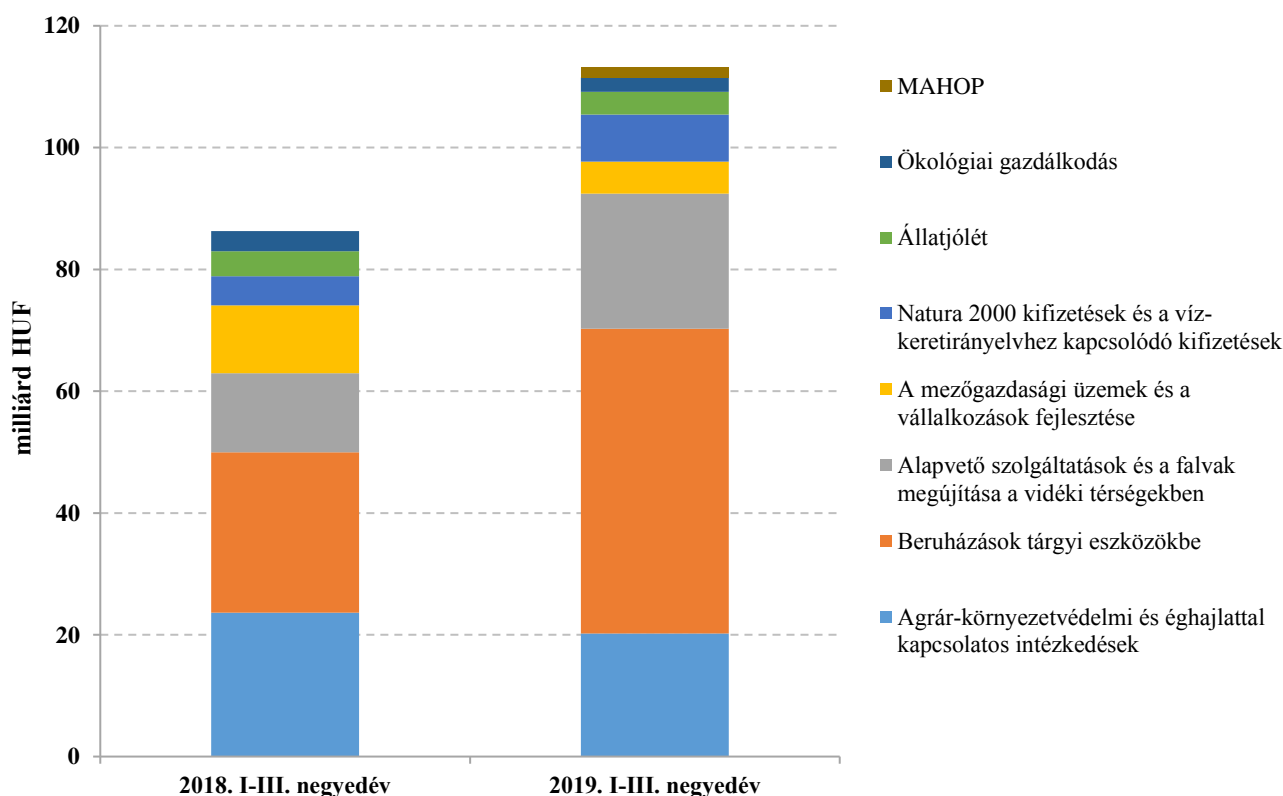
A Vidékfejlesztési Program 2014–2020 intézkedéseire a tárgyévben elkülönített 230,5 milliárd forintból 125,0 milliárd forintot folyósítottak a gazdálkodóknak (3. táblázat). Ez 29,3 milliárd forinttal meghaladta az előző év azonos időszakában folyósított összeget. A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP) keretében összességében 3,8 milliárd forint áll a kedvezményezettek rendelkezésére 2019-ben, amelyből 1,8 milliárd forint kifizetés valósult meg szeptember 30-ig.

A VP intézkedései közül a tárgyi eszközökbe történő beruházásokra 50,0 milliárd forintot fordítottak, az agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedésekre 20,2 milliárd forintot. Ezek együttesen a

kifizetések több mint felét tették ki. További 22,2 milliárd forint jutott az alapvető szolgáltatásokra és a falvak megújítására a vidéki térségekben. A Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések elérték a 7,7 milliárd forintot. A mezőgazdasági üzemek és vállalkozások fejlesztésére 5,3 milliárd forint irányult, állatjóléti támogatásokra pedig 3,7 milliárd forintot vehettek igénybe a kedvezményezettek (4. ábra).

A tárgyévi kifizetéseket összevetve a 2018. év azonos időszakával elmondható, hogy a tárgyi eszközökbe történő beruházásra és az alapvető szolgáltatások és a falvak megújítására magasabb összeget fordítottak, míg kevesebb jutott agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedésekre, valamint a mezőgazdasági üzemek és vállalkozások fejlesztése jogcímeire.

4. ábra: Vidékfejlesztési és halászati támogatások, 2018 és 2019

Forrás: PM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

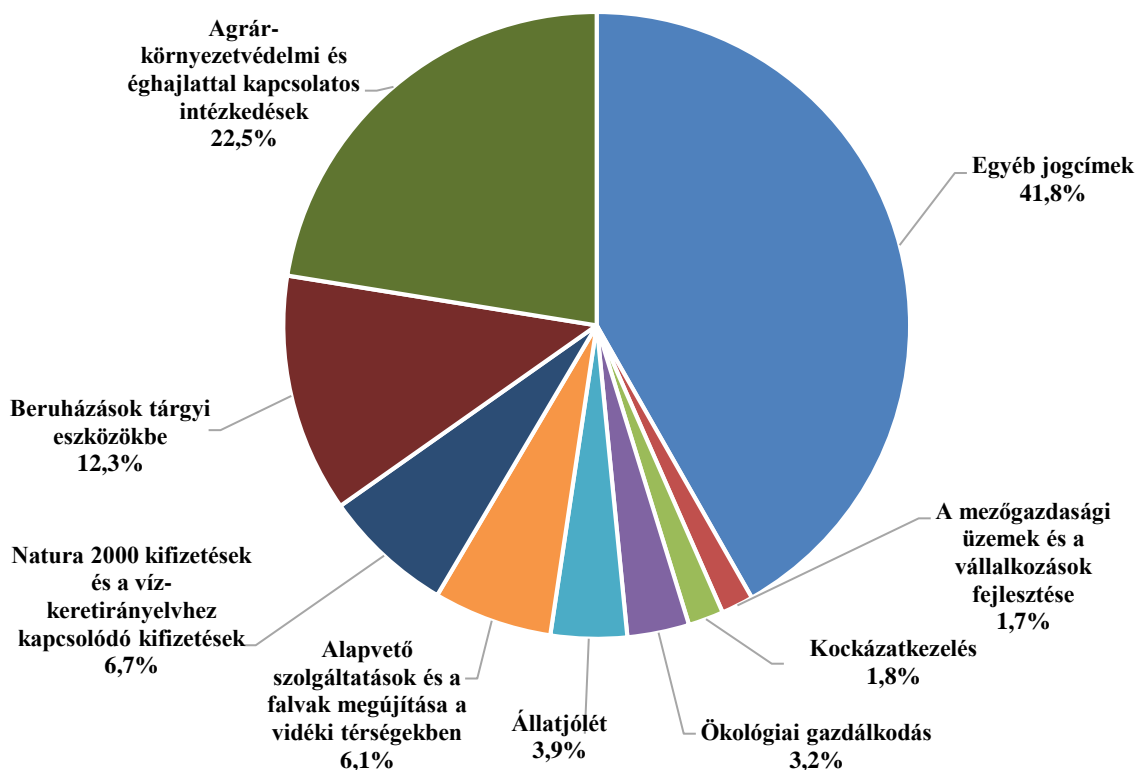
3. táblázat: **Vidékfejlesztési és halászati támogatások, 2018 és 2019**

	millió HUF	
Jogcím	2018. I–III. negyedév	2019. I–III. negyedév
EU-társfinanszírozással működő Vidékfejlesztési Program 2014–2020	95 759	125 033
<i>Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések</i>	23 656	20 204
<i>Beruházások tárgyi eszközökbe</i>	26 330	50 028
<i>Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben</i>	12 946	22 212
<i>A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése</i>	11 146	5 261
<i>Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések</i>	4 780	7 741
<i>Állatjólét</i>	4 103	3 731
<i>Ökológiai gazdálkodás</i>	3 303	2 341
<i>Kockázatkezelés</i>	166	180
<i>Egyéb jogcímek</i>	9 329	13 335
MAHOP	0	1 757
Vidékfejlesztési és halászati programok összesen	95 759	126 790

Forrás: PM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A Vidékfejlesztési Program (2014-2020) kezdetétől 2019. szeptember 30-ig 441,3 milliárd forintot fizettek ki a pályázóknak. A kumulált adatokat vizsgálva elmondható, hogy az agrár-környezetvédelmi intézkedések tették ki a kifizetések csaknem egynegyedét, meghaladva a 99 milliárd forintot. A támogatások 12,3

százaléka tárgyi eszközökbe történő beruházásra fordított (54,3 milliárd forint). A kifizetések 6,7 százaléka, 29,7 milliárd forint a Natura 2000 és a víz keretirányelvhez kapcsolódott, míg alapvető szolgáltatásokra és a falvak megújítására 27,0 milliárd forintot folyósítottak a kedvezményezetteknek.

5. ábra: **Vidékfejlesztési Program 2014–2020 kifizetései intézkedésenként, kumulált adatok 2014–2019**

Forrás: PM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Piaci és egyéb támogatások

A piac szabályozására irányuló támogatásokra a költségvetési törvény¹ alapján 32,2 milliárd forintot fordíthatnak a 2019. évben. Ez az összeg 62,1 százalékban uniós forrásból, 37,9 százalékban nemzeti költségvetésből kerül finanszírozásra és nagyrészt a kiegészítő nemzeti támogatással működő programok támogatását szolgálja.

A piacsabályozó intézkedésekre uniós és nemzeti forrásból együttesen 14,1 milliárd forintot, az előző évi összegnél 0,9 milliárd forinttal többet folyósítottak 2019. szeptember 30-ig.

A piaci és egyéb támogatásokon belül a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokra uniós forrásból 3,8 milliárd forintot fordítottak, amit hazai költségvetésből 7,6 milliárd forinttal egészítettek ki. A programok közül az iskolatejprogram támogatására az uniós és hazai forrásokból összesen 3,6 milliárd forintot, az iskolagyümölcs-program támogatására 2,7 milliárd forintot költöttek. Az egyes speciális szövetkezesek támogatására 1,0, működési alapok támogatására 2,2, az egyes állatbetegségek ellenőrzésére és felszámolására 0,5 milliárd forint folyósítása történt meg. A borászati ágazat további 2,7 milliárd forint támogatásban részesült a belpiaci intézkedések keretében (4. táblázat).

4. táblázat: **Piaci és egyéb támogatások, 2018 és 2019**

	millió HUF	
Jogcím	2018. I–III. negyedév	2019. I–III. negyedév
Agrárpiaci támogatások	5 857	6 557
Belpiaci intézkedések	5 857	6 557
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok uniós része	3 952	3 796
<i>Magyar Méhészeti Nemzeti Program</i>	748	682
<i>Iskolatejprogram</i>	551	596
<i>Iskolagyümölcs-program</i>	1 141	1 075
<i>Egyes speciális szövetkezesek támogatása</i>	528	0
<i>Működési alapok támogatása (TÉSZ/BÉSZ)</i>		1 108
<i>Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása</i>	985	335
Promóciós programok támogatása		20
Borászati ágazat támogatása	1 905	2 741
Külpiaci intézkedések	0	0
Intervenciós költségek	0	0
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok nemzeti része	7 316	7 583
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	748	682
Iskolatejprogram	2 749	2 970
Iskolagyümölcs-program	1 658	1 659
Egyes speciális szövetkezesek támogatása	1 803	1 018
Működési alapok támogatása (TÉSZ/BÉSZ)		1 131
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	359	122
Összesen	13 173	14 140

Forrás: AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

¹ 2018. évi L. törvény Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről.

Nemzeti támogatások

Nemzeti támogatás formájában a gazdálkodók 95,5 milliárd forintot vehetnek igénybe a 2019. évi költségvetési időszakban, ezen belül a Nemzeti agrártámogatások jogcímein 78,3 milliárd forint kifizetése valósulhat meg.

A nemzeti támogatások jogcímeire 46,5 milliárd forint támogatási összeg folyósítására került sor 2019. szeptember 30-ig, amelynek 79,9 százaléka a Nemzeti agrártámogatások előirányzat jogcímein jutott el a gazdákhoz (5. táblázat).

Az állatjóléti támogatások (baromfi, sertés, tenyészkoca) keretében 15,0 milliárd forintot vettek igénybe a kedvezményezettek a harmadik negyedév

végéig. Az egyes állatbetegségek megelőzésére, leküzdésére 10,3 milliárd forintot fordítottak.

A termelőket ért agrárkárok enyhítésére a gazdálkodók befizetéseiből a 2019. évre is 4,3 milliárd forint áll rendelkezésre, amely összeg további 4,3 milliárd forinttal egészül ki a hazai költségvetésből. Így összességében 8,6 milliárd forint használható fel a 2018. évi károk kompenzálására 2019-ben. Ebből az összegből 7,6 milliárd forint kárenyhítési juttatás kifizetésére került sor szeptember 30-ig.

A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatásán belül a sertéstenyésztők és -feldolgozók csekély összegű támogatására a tárgyévben 1,1 milliárd forintot különítettek el. Ebből az első fél évben 26,6 millió forint került kifizetésre.

5. táblázat: **Nemzeti támogatások, 2018 és 2019**

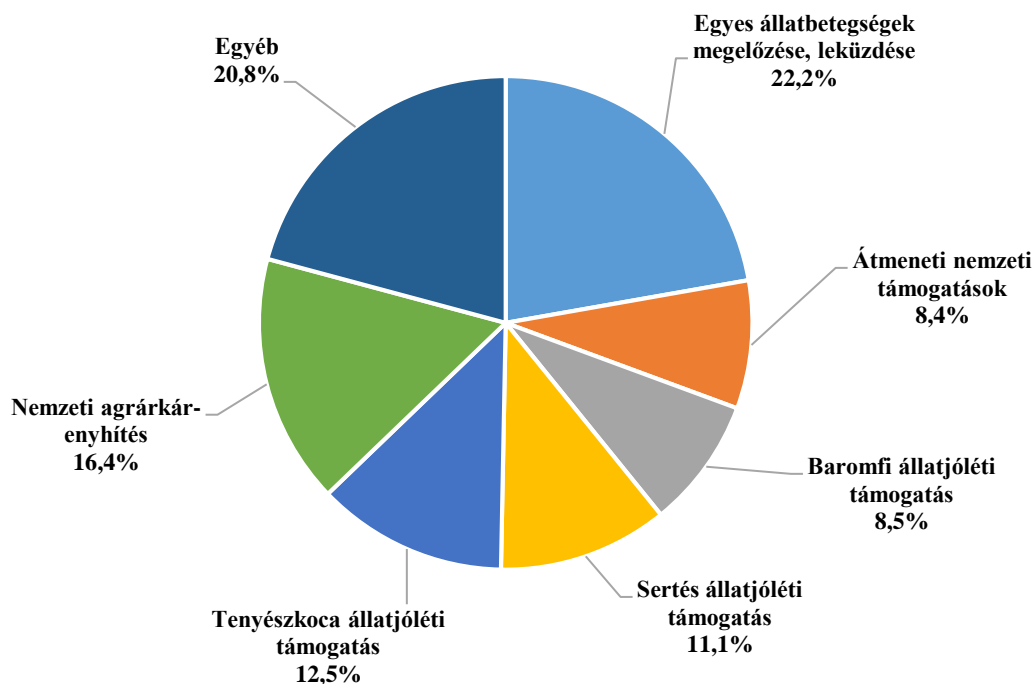
	millió HUF	
Jogcím	2018. I–III. negyedév	2019. I–III. negyedév
Nemzeti agrártámogatások	36 830	37 142
ebből		
Átmeneti nemzeti támogatások	6 025	3 905
Baromfi állatjóléti támogatás	5 601	3 975
Sertés állatjóléti támogatás	4 046	5 176
Tenyészkoca állatjóléti támogatás	5 413	5 816
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése	9 228	10 336
Állati hulla ártalmatlanítási támogatása	2 925	3 213
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	342	271
Szárítmány-előállítók által igénybe vehető költségtámogatás		109
Fóliasátor viharkár de minimis támogatása	201	16
Agrárfinanszírozás kamattámogatása, kezesi díjtámogatása	1 463	1 858
Mezei őrszolgálat	472	560
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	41	27
Nemzeti agrárkárenyhítés	7 182	7 609
Állattenyésztési feladatok	1 289	1 427
Zártkerti Program		116
Tanyafejlesztés	589	103
Egyéb nemzeti támogatások	75	76
Nemzeti támogatások	46 007	46 501

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A nemzeti forrásból megvalósult kifizetések 22,2 százaléka állatbetegségek megelőzésére és leküzdésére irányult. A kifizetések további jelentős hányadát, 16,4 százalékát a Nemzeti agrárkár-nyhítés keretében fizették ki. Állatjóléti támogatás jogcímein jutott el a

gazdálkodókhoz a nemzeti támogatások 32,1 százaléka (ebből 8,5 százalék baromfi, 12,5 százalék tenyészkoca és 11,1 százalék sertés). További 8,4 százalék az Átmeneti nemzeti támogatás jogcímein jutott el a gazdálkodókhoz (6. ábra).

6. ábra: **A nemzeti támogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2019. I–III. negyedév**

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

6. táblázat: **Közvetlen és átmeneti nemzeti támogatások teljesülése részletesen, 2018 és 2019**

	millió HUF	
Jogcím	2018. I–III. negyedév	2019. I–III. negyedév
Közvetlen támogatások	188 571	217 023
Területalapú támogatás	74 412	76 765
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	2 371	2 429
Fiatalközgazdasági termelőknek nyújtott támogatás igénylése	1 610	2 665
Feldolgozóipari zöldség-növény támogatás igénylése	17	0
Gyümölcs-termesztés támogatásának igénylése	44	6
Extenzív gyümölcs-termesztés támogatásának igénylése	2 873	1 269
Intenzív gyümölcs-termesztés támogatásának igénylése	1 864	878
Ipari zöldség-növény támogatás igénylése	3 430	3 532
Kérődző-szerkezetátalakítás	8	0
Ipari olajnövény támogatás igénylése	419	208
Kisgazdaságok támogatása	1 809	219
Különleges tejtámogatás	31	0
Rizstermesztés támogatás igénylése	599	619
Szálas fehérjenövény támogatás igénylése	4 000	4 122
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	4 063	4 151
Termeléshez kötött anyajuhtartás támogatása	3 040	2 844
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	10 528	10 267
Termeléshez kötött hízottbika-tartás támogatása	820	652
Termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás	8 336	1 989
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített cukortámogatás	25	4
Zöldítéstámogatás igénylése	66 775	102 858
Zöldség-növény-termesztés támogatás igénylése	1 483	1 547
Zöldség-gyümölcs és dohány-szerkezetátalakítás	15	0
Átmeneti nemzeti támogatások	6 025	3 905
Nemzeti tejtámogatás	5	13
Húsmarhatartás támogatás – 2007-től elválasztott	9	34
Szarvasmarha tartás extenzifikációs támogatása – elválasztott	18	12
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	2 349	843
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	2 336	2 132
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	967	464
Anyajuh-támogatás	8	8
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – 2007-től elválasztott	334	399
Összesen	194 596	220 928

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei

A fejezet célja az agrárium és a vidék fejlesztésére irányuló támogatások ágazatonkénti, illetve alágazatonkénti felosztása. A jogcímek besorolása a fent említett kategóriákba azonban nem minden esetben lehetséges, hiszen vannak olyan támogatások, amelyek több ágazat számára biztosítanak forrást (területalapú támogatás, zöldítés), illetve egyes intézkedések több alágazatot is érintenek (az Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfin kívül, illetve az Állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás). Az Agrár Széchenyi Kártya (ASZK) keretében nyújtott átmeneti támogatás, illetve az ágazatok részére folyósított kamattámogatás, kezesi díjtámogatás és költségtámogatás szintén több ágazat számára biztosít támogatási összeget, ezáltal az ágazatonkénti felosztásnál ezen támogatásokat nem állt módunkban szerepeltetni.

Állattenyésztési támogatások

Az állattenyésztéssel és -tartással foglalkozó termelők összességében 58,6 milliárd forintot vettek igénybe 2019. szeptember 30-ig (7. táblázat). Az állattenyésztési ágazatba befolyt támogatási összeg 63,9 százaléka nemzeti költségvetésből került kifizetésre. A 37,3 milliárd forint nemzeti forrás 66,1 százalékát tették ki az állatbetegségek megelőzésének támogatásai és az állatjóléti támogatások. Az állattenyésztési támogatások 36,1 százalékát uniós forrásból folyósították. Ennek a 21,1 milliárd forintnak döntő részét, 74,7 százalékát a termeléshez kötött támogatások tették ki. A VP Tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatásra 3,7 milliárd forintot, a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokra 1,6 milliárd forintot fordítottak.

A harmadik negyedév végéig folyósított állattenyésztési támogatások 39,5 százaléka, 23,1 milliárd forint a szarvasmarha-ágazatba érkezett, amin 43-57 százalékban osztozott a tejágazat és a húsmarhatartás (7. ábra). A sertéságazat helyzetének javítását célozta a támogatások mintegy 17,7 százaléka, 13,0 százaléka a baromfiágazat, 6,3 százaléka a juh- és kecskeágazat, 2,5 százaléka a méhészet támogatására szolgált. A fennmaradó 21,1 százalékot a fent említett okokra hivatkozva nem állt módunkban felosztani az ágazatok között.

A szarvasmarha-ágazatba folyósított 23,1 milliárd

forint támogatás 43,4 százaléka a tejágazathoz került. A döntő részét (3,7 milliárd forint) a VP Tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás tette ki. Az iskolatejprogramra 3,6 milliárd forintot fordítottak, amely kifizetés 83-17 százalékos arányban valósult meg nemzeti és uniós forrásból. Uniós forrásból 2,0 milliárd forint termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás kifizetése valósult meg. Hazai költségvetésből folyósítottak 748,6 millió forintot az állatbetegségek megelőzésére vemhes üszöknél, valamint 13,0 millió forintot nemzeti tejtámogatásra. A húsmarhatartással foglalkozó termelők számára nyújtott 13,1 milliárd forint támogatás 83,4 százaléka, 10,9 milliárd forint közvetlen termeléshez kötött támogatás volt, hazai forrásból pedig 2,1 milliárd forintot az ÁNT keretében igényeltek a szarvasmarhatartók, további 46,1 millió forintot termeléstől elválasztott támogatásként kaptak.

A sertéságazat 10,4 milliárd forint nemzeti finanszírozású támogatásban részesült, amely szinte teljes egészében állatjóléti támogatás formájában jutott el a termelőkhez.

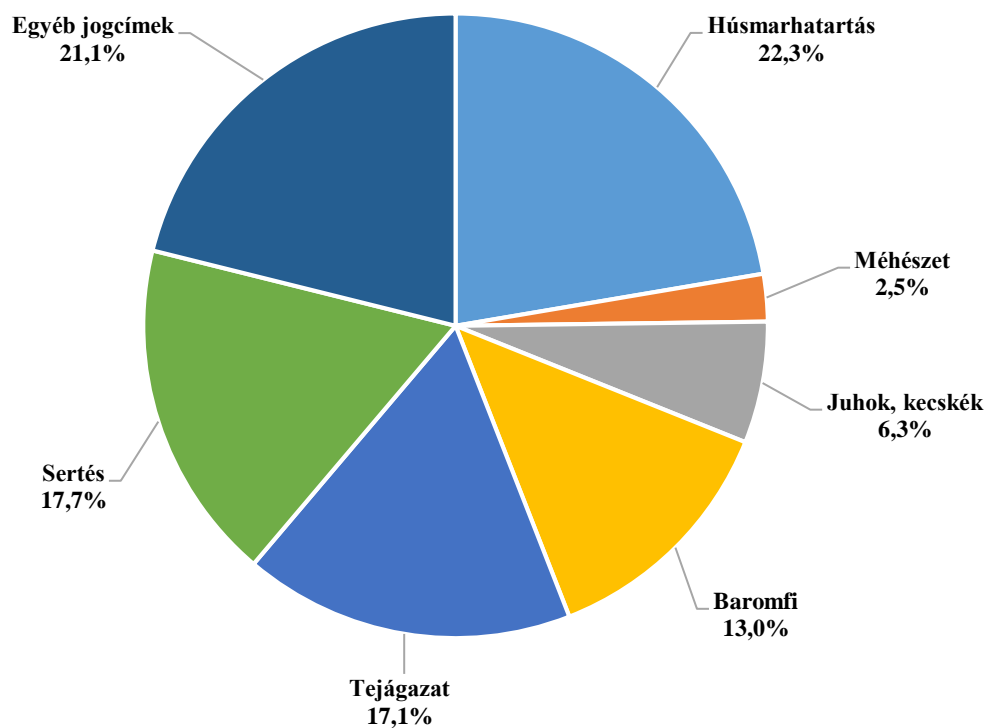
A baromfiágazat támogatása szintén kizárólag nemzeti forrásból valósult meg, 7,6 milliárd forint került kifizetésre állatjóléti támogatásra és az egyes állatbetegségek megelőzésére, leküzdésére.

A juh- és kecskeágazat szereplői a 3,7 milliárd forint összegű támogatásuk zömét termeléshez kötött anyajuhtartás támogatás formájában vették igénybe az első három negyedév során.

A méhészet számára 1,4 milliárd forintot folyósítottak, amely elsősorban a Magyar Méhészeti Program keretében jutott el a kedvezményezettekhez, emellett 75,3 millió forintot vehettek igénybe méhészeti járművekre csekély összegű támogatás formájában.

Azon jogcímek között, amelyeket nem állt módunkban felosztani az ágazatok, illetve az alágazatok között, az egyéb állattenyésztők (nem baromfi) számára nyújtott Egyes állatbetegségek megelőzése és leküzdése jogcím dominált, meghaladta a 7,4 milliárd forintot, az egyéb támogatások 60,4 százaléka ehhez a jogcímhez kapcsolódott. Emellett kiemelésre érdemes még az állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás, amelyre 3,2 milliárd forint kifizetése valósult meg szeptember 30-ig.

7. ábra: **Az állattenyésztési támogatások megoszlása az ágazatok között, 2019. I–III. negyedév**

Forrás: AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

7. táblázat: **Az állattenyésztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2019. I–III. negyedév**

	millió HUF
Jogcím	2019. I–III. negyedév
Szarvasmarha	23 144
Tejágazat	10 048
Nemzeti tejtámogatás	13
Termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás	1 989
Iskolatejprogram	3 566
Állatbetegségek megelőzésének támogatása (vemhes üsző)	749
Állatjólét (VP Tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás)	3 731
Húsmarhatartás	13 097
Húsmarhatartás támogatás – termeléstől elválasztott	34
Szarvasmarhatartás extenzifikációs támogatása – termeléstől elválasztott	12
Termeléshez kötött hízottbika-tartás támogatása	652
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	2 132
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	10 267
Sertés	10 372
Tenyézkoca állatjóléti támogatás	5 816
Sertés állatjóléti támogatás	4 520
Mangalica jövedelempótló támogatás	9
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	27
Baromfi	7 616
Baromfi állatjóléti támogatás	3 975
Étkezési tojást termelő tyúkállományok, valamint tenyészbarmfifajok állatjóléti támogatása	1 535
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfi	2 106
Juhok, kecskék	3 691
Termeléshez kötött anyajuh-tartás támogatása	2 844
A tenyészkos és tenyészbak tenyésztésbe állításának mezőgazdasági csekély összegű támogatása	266
Anyakecske de minimis támogatás	173
Anyajuh-támogatás	8
Anyajuh-tartás kiegészítő támogatása – termeléstől elválasztott	399
Méhészet	1 440
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	1 364
Méhészeti járművekre igénybe vehető de minimis támogatás	75
Egyéb jogcímek	12 387
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – egyéb (baromfin kívül)	7 482
Állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás	3 213
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	457
Állattenyésztési feladatok	1 064
Minőségi pontytenyésztés támogatása	75
Tenyésznyúl tenyésztésbe állításának de minimis támogatása	96
Összesen	58 649

Forrás: AM- és MÁK-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Szántóföldi növénytermesztők támogatása

A szántóföldi növénytermesztési ágazat 192,5 milliárd forint támogatásban részesült 2019 első három negyedévében, amely csaknem teljes egészében uniós költségvetésből származott. Az ágazat részére biztosított szubvenció összegének zöme (93,3 százalék), 179,6 milliárd forint egységes területalapú támogatás formájában jutott el a gazdálkodókhoz, ezen belül

alaptámogatásként 76,8 milliárd forintot, a zöldítési komponens keretében 102,9 milliárd forintot fizettek ki részükre (8. táblázat, 8. ábra). Emellett a szántóföldi növények közül a szemes és a szális fehérjenövények kaptak jelentős támogatást, együttesen mintegy 8,3 milliárd forintot.

További 2,4 milliárd forint a cukorrépa-termesztés, 619,0 millió forint a rizstermesztés, 207,7 millió forint pedig az ipari olajnövény-termesztés támogatását szolgálta.

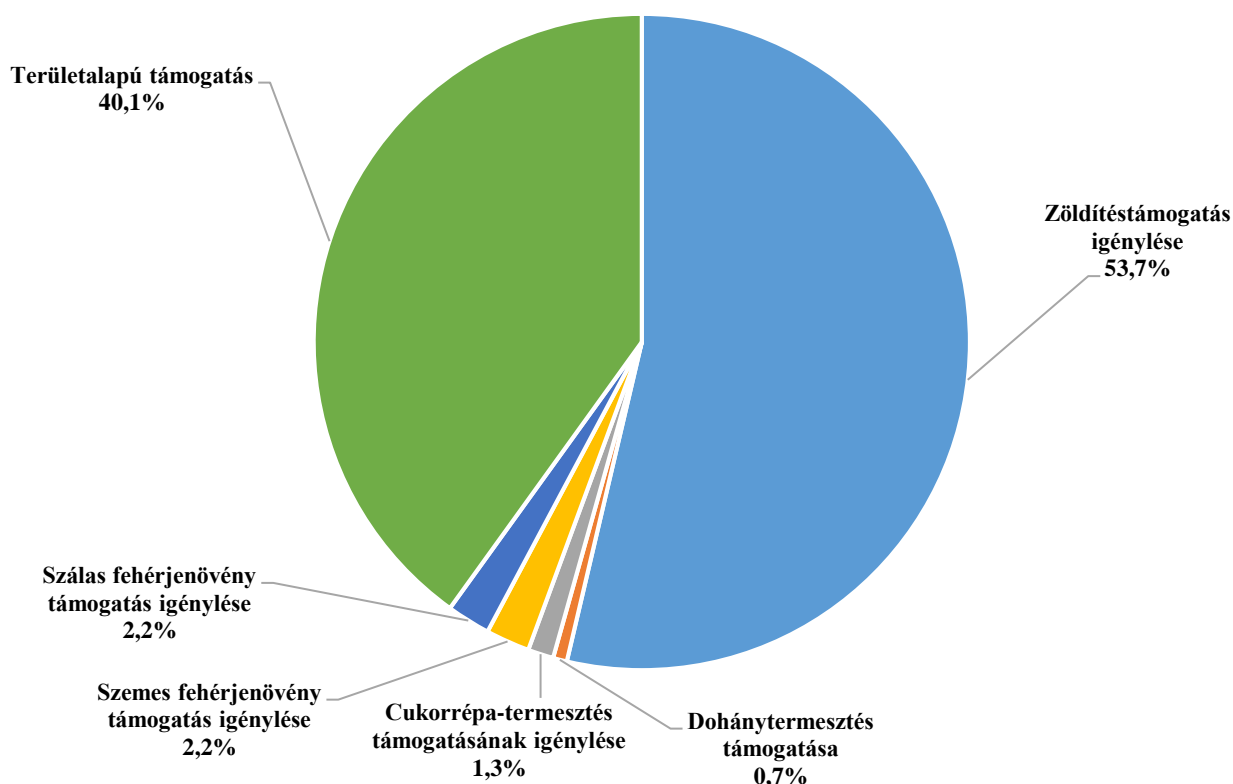
8. táblázat: A szántóföldi növénytermesztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2019. I–III. negyedév

Jogcím	2019. I–III. negyedév
Területalapú támogatás	76 765
Zöldítéstámogatás igénylése	102 858
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	843
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	464
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	2 429
Növényegészségügyi vizsgálatok támogatása	31
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	4 151
Szális fehérjenövény támogatás igénylése	4 122
Ipari olajnövény támogatás igénylése	208
Rizstermesztés támogatásának igénylése	619
Dohány általános csekély összegű támogatás	1
Dohány mezőgazdasági csekély összegű támogatás	7
Összesen	192 497

Megjegyzés: A területalapú támogatásból és a hozzá kapcsolódó zöldítésből a szántóföldi növénytermesztők mellett a legeltető állattartók és a kertészeti ágazat is részesült, az alágazatok közötti megosztás nem volt lehetséges.

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

8. ábra: A szántóföldi növénytermesztők támogatásainak megoszlása, 2019. I–III. negyedév

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Kertészeti ágazat támogatása

A kertészeti ágazat szeptember 30-ig 16,2 milliárd forint támogatásban részesült (9. táblázat), annak 74,9 százaléka származott uniós, 25,1 százaléka pedig nemzeti forrásból. A támogatási jogcímelek között az ipari zöldségnövény és a zöldségnövény-termesztés dominált, erre a két jogcímre együttesen a kertészeti

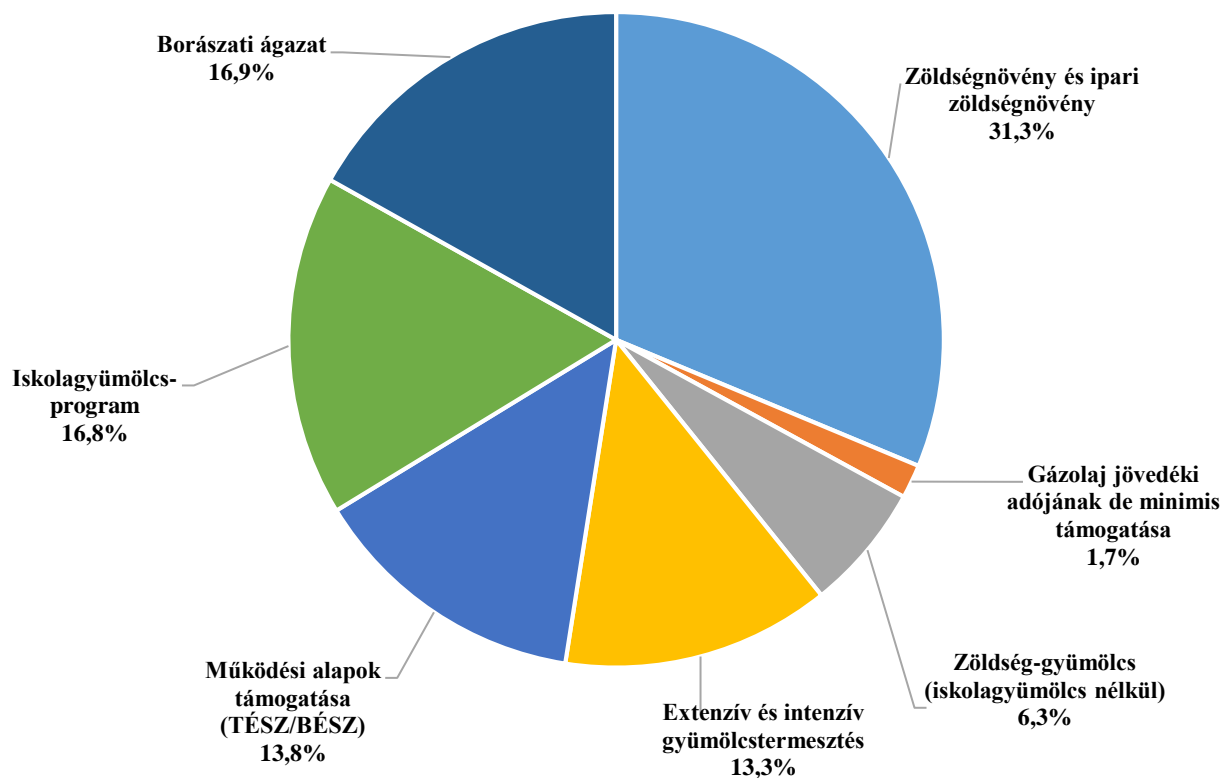
ágazat támogatásának 31,3 százaléka, 5,1 milliárd forint érkezett. A kifizetések 16,9 százaléka a borászati ágazathoz jutott, 16,8 százaléka pedig az iskolagyümölcs-program keretében került felhasználásra. Emellett jelentős volt a működési alapok (TÉSZ-ek, BÉSZ-ek) támogatása (13,8 százalék), valamint az extenzív és intenzív gyümölcsstermesztés keretében folyósított támogatás (13,3 százalék) (9. ábra).

9. táblázat: A kertészeti ágazat részére folyósított támogatások, 2019. I–III. negyedév

Jogcím	2019. I–III. negyedév
Borászati ágazat támogatása	2 741
Zöldség-gyümölcs (iskolagyümölcs nélkül)	1 018
Működési alapok támogatása (TÉSZ/BÉSZ)	2 240
Iskolagyümölcs-program	2 734
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	271
Extenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	1 269
Intenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	878
Gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	6
Ipari zöldségnövény támogatás igénylése	3 532
Zöldségnövény-termesztés támogatás igénylése	1 547
Összesen	16 236

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

9. ábra: A kertészeti ágazat támogatása, 2019. I–III. negyedév

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Kockázatkezelés a mezőgazdaságban

A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer 2012. január 1-je óta két pilléren nyugszik, amely 2018-ban kiegészült a harmadik pillért jelentő országos jégkár-megelőző rendszerrel, melynek következtében várhatóan jelentősen csökkenni fog a jégkárarány.

Az agrárkárenyhítés (I. pillér) keretében a 2018. évi

időjárás okozta károk kompenzálására a nemzeti agrárkárenyhítési rendszer keretében 7,6 milliárd forintot folyósítottak az első fél évben a jogosult termelők számára (10. táblázat).

A kockázatkezelési rendszer második pillére, a mezőgazdasági biztosítási díjtámogatás 2016-tól a Vidékfejlesztési Program (VP) keretében került meghirdetésre. Hazai forrásból 28 millió forint, uniós forrásból 152 millió forint kifizetés valósult meg 2019. szeptember 30-ig.

10. táblázat: **A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer kifizetései, 2019. I–III. negyedév**

Jogcím	2019. I–III. negyedév
Nemzeti agrárkárenyhítés	7 609
VP-kockázatkezelés keretében nyújtott nemzeti támogatás	28
VP-kockázatkezelés keretében nyújtott uniós támogatás	152
Összesen	7 789

millió HUF

Forrás: PM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása

A Központi Statisztikai Hivatal Gyorstájékoztatója szerint 2019 III. negyedévében folytatódott a nemzetgazdasági beruházások erőteljes bővülése, a tárgyidőszaki fejlesztések volumene 15 százalékkal haladta meg a 2018. évi azonos időszaki, magas bázist.² Ezzel párhuzamosan a mezőgazdasági – erdőgazdálkodással és halászzal együtt – beruházások volumene is nőtt, 15,3 százalékkal³. A kedvező kamat- és finanszírozási környezet továbbra is ösztönzi az agrárium szereplőit, hogy beruházásaikhoz előnyös feltételekkel hitelforrásokat is igénybe vegyenek.

A nemzetgazdaság társas vállalkozásainak hitelállománya 2019. szeptember 30-án 13,8 százalékkal volt nagyobb az előző év azonos időszakához képest. A hitelek értéke 8326,1 milliárd forintra nőtt, amelynek 57,3 százalékát a forintalapú, míg 42,7 százalékát a devizaalapú hitelek adták. Nemzetgazdasági szinten a rövid lejáratú hitelek értéke 14,8 százalékkal 2354,7 milliárd forintra, a hosszú lejáratú hitelállomány 13,4 százalékkal 5971,4 milliárd forintra nőtt.

Az agrárgazdaság hitelállományára is hatással volt, hogy az MNB 2016-ban elindította Növekedéstámogató Programját (NTP), amely a bankok piaci hitelezéshez való visszatérését segítette elő a Növekedési Hitelprogram (NHP) fokozatos kivezetésével és az új Piaci Hitelprogram (PHP) meghirdetésével. A program első szakasza sikeresnek bizonyult, és a Monetáris Tanács döntése alapján 2018-ban a bankok hitelezési kötelezettségvállalását a korábbi 190 milliárd forintról 230 milliárd forintra

emelték. A PHP második szakasza 2019. február 28-ig nyújtott pozitív ösztönzést a kkv-hitelezés bővítésére. A program célja az volt, hogy elősegítse a piaci alapú hitelezés térnyerését. Emellett a hosszú lejáratú, fix kamatozású hitelek arányának növelése érdekében az MNB 2019 januárjában elindította a Növekedési Hitelprogram Fix konstrukcióját, amely 1000 milliárd forintos keretösszeggel került meghirdetésre. Az új konstrukció mellett a Monetáris Tanács 2019. július 1-jén 300 milliárd forintos keretösszeggel elindította a vállalati kötvényvásárlási programját, vagyis a Növekedési Kötvényprogramot (NKP)⁴, amellyel célzottan kívánják elősegíteni a hazai vállalati szektor finanszírozásának diverzifikálását.

Az agrárhitelek értéke 2019. szeptember 30-án 1293,0 milliárd forint volt, amelyből a mezőgazdaságban tevékenykedőké 746,5 milliárd forintot, az élelmiszeriparral foglalkozóké pedig 546,5 milliárd forintot jelentett. Ezen belül a piaci alapú hiteleinek részaránya az előző negyedévi 53,9 százalékról 55,2 százalékra nőtt, miközben a kedvezményes hitel formájában folyósított összeg részesedése 46,1 százalékról 44,8 százalékra csökkent 2019 harmadik negyedévében (10. ábra). A piaci alapú hitelállomány részesedése a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban egyaránt megközelítőleg 6 százalékponttal emelkedett, előbbi 48,4 százalékra, utóbbi pedig 64,5 százalékra bővült az előző év azonos időszakához képest.⁵

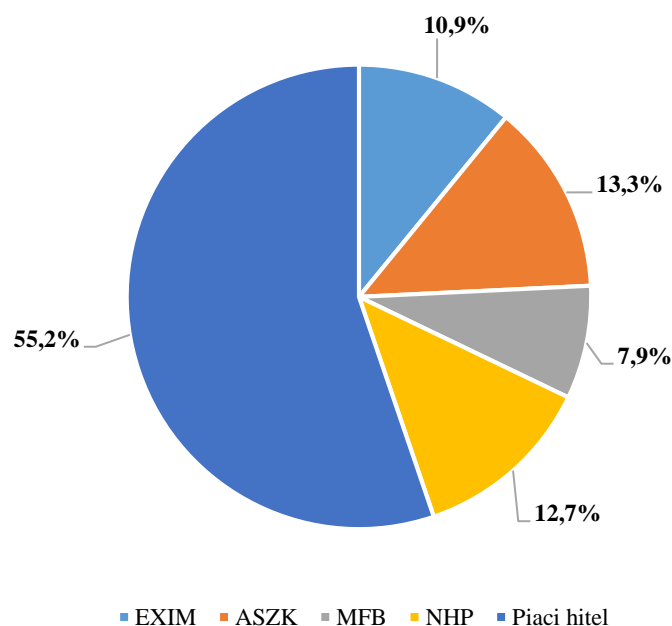
² Forrás: Központi Statisztikai Hivatal. Gyorstájékoztató. Beruházás, 2019. III. negyedév. <https://www.ksh.hu/beruhazas>

³ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal. STADAT. 3.3.2. A nemzetgazdasági beruházások volumenindexei gazdasági ágak szerint. <https://www.ksh.hu>

⁴ A Növekedési Kötvényprogramról bővebb információ az alábbi linken érhető el: <https://www.mnb.hu/monetaris-politika/novekedesi-kotvenyprogram-nkp>

⁵ A kedvezményes hitelek állománya MNB-, MFB-, KAVOSZ- és EXIM-adatok alapján került kiszámításra. A piaci hitelek állománya az agrárgazdaság teljes hitelállományának (AM-adat) és a kedvezményes hiteleknek a különbsége.

10. ábra: Az agrárgazdaság hitelállományának összetétele

Forrás: MNB-, AM-, MFB-, KAVOSZ- és EXIM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az egyéni gazdaságok hitelállománya

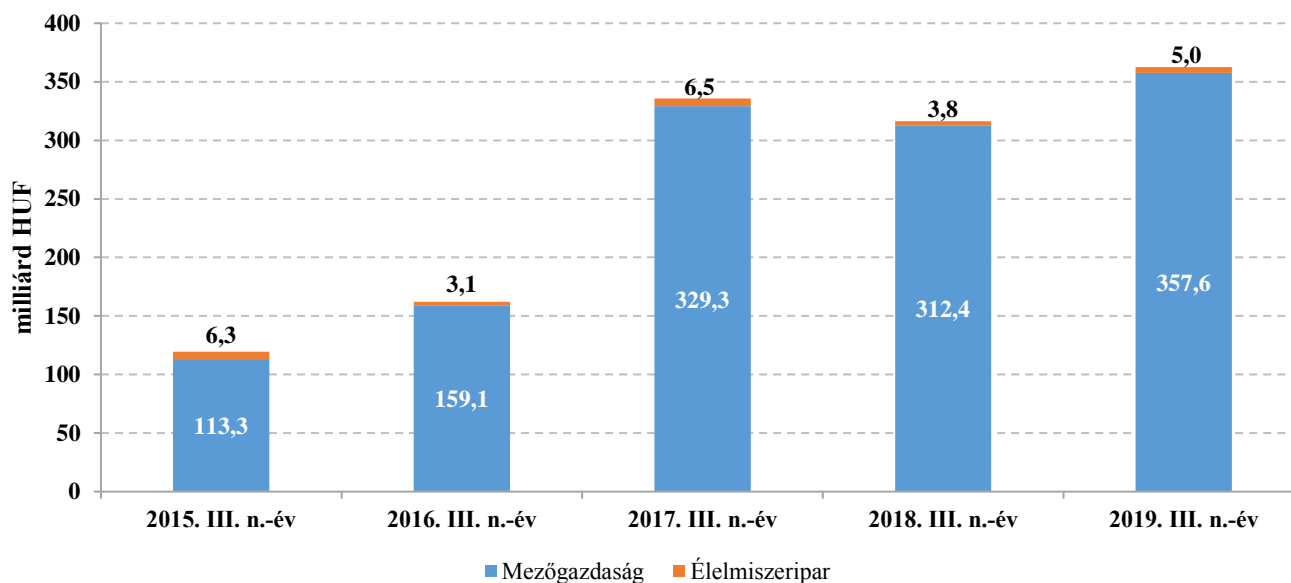
A mezőgazdasági és élelmiszeripari egyéni gazdaságok hitelállománya tovább növekedett: az előző év azonos időszakához képest 14,7 százalékkal 362,6 milliárd forintra bővült 2019 harmadik negyedévében⁶. Ennek ellenére az egyéni gazdaságok hitelállományának részesedése az agrárgazdaság teljes hitelállományából érdemben nem változott, továbbra is 28 százalék körül alakult. A stagnáló részesedés hátterében az áll, hogy a társas vállalkozások hitelállománya az egyéni gazdaságokéhoz hasonló arányban növekedett, így az

agráriumban tevékenykedő gazdasági szervezetek továbbra is a hitelállomány hozzávetőlegesen 72 százalékát tudhatták magukénak.

Az egyéni gazdaságok hitelállományából továbbra is kis szeletet képviseltek az élelmiszeripari szakágazatok (1,4 százalék), míg a hitelállomány legnagyobb részét (98,6 százalék) a korábbi éveknek megfelelően a mezőgazdasági alágazatok adták 2019 harmadik negyedévében. A mezőgazdaságban tevékenykedő egyéni gazdaságok hitelállománya 14,4 százalékkal 357,6 milliárd forintra, az élelmiszeriparban működőké 31,7 százalékkal 5,0 milliárd forintra nőtt az előző év azonos időszakához képest (11. ábra).

⁶ Az Agrárminisztérium adatszolgáltatói köre bővült, amely következtében 2019 I. negyedévéig visszamenőleg az egyéni gazdaságok és a társas vállalkozások hitelállománya egyaránt korrigálásra került.

11. ábra: Az egyéni gazdaságok hitelállománya adott év szeptember 30-án

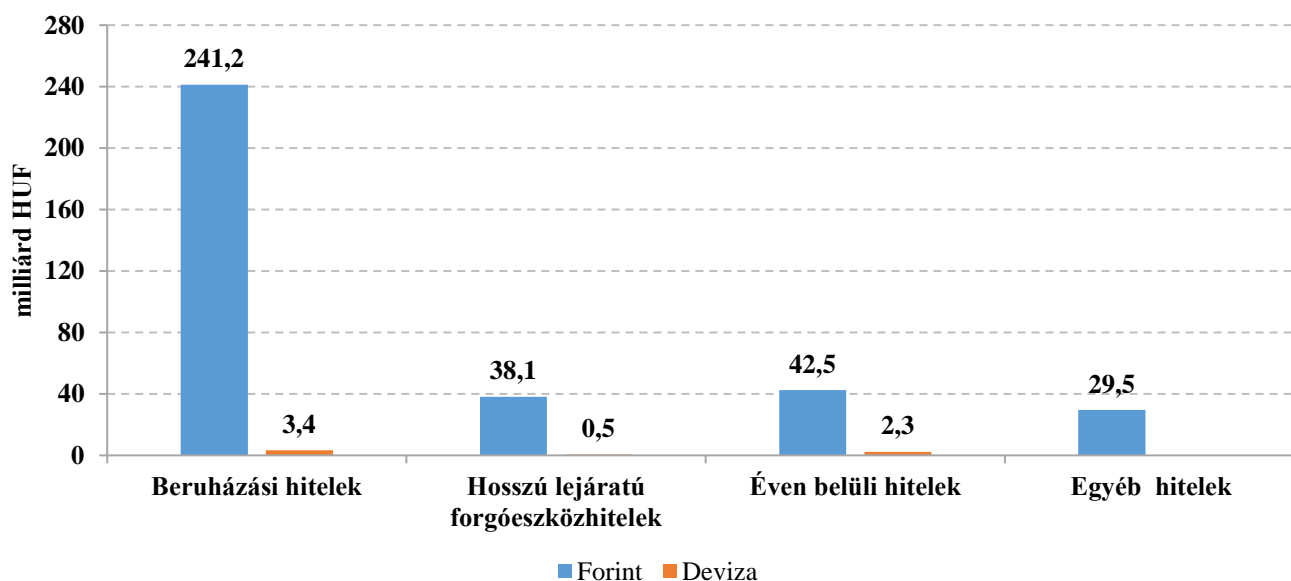
Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A mezőgazdasági egyéni gazdaságok beruházási hitelállománya az előző év azonos időszakához képest 17,0 százalékkal 244,6 milliárd forintra, a hosszú lejáratú forgóeszközhitelké 29,3 százalékkal 38,6 milliárd forintra, az éven belüli hiteleké (forint folyószámlahitel és egyéb éven belüli hitel) pedig 35,2 százalékkal 44,8 milliárd forintra nőtt. Ezzel ellentétben az egyéb hitelek

állománya 26,7 százalékkal 29,5 milliárd forintra mérséklődött 2019 harmadik negyedévének végére. A devizahitelek aránya továbbra is elenyésző a mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállományában (12. ábra).

A kedvezményes hitelprogramokhoz nem köthető (piaci) hitelállomány 114,4 milliárd forintot tett ki, amely a teljes hitelösszeg 37,7 százalékának felelt meg.

12. ábra: A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya a hitel forrása és a főbb hitelcél szerint 2019. III. negyedév végén

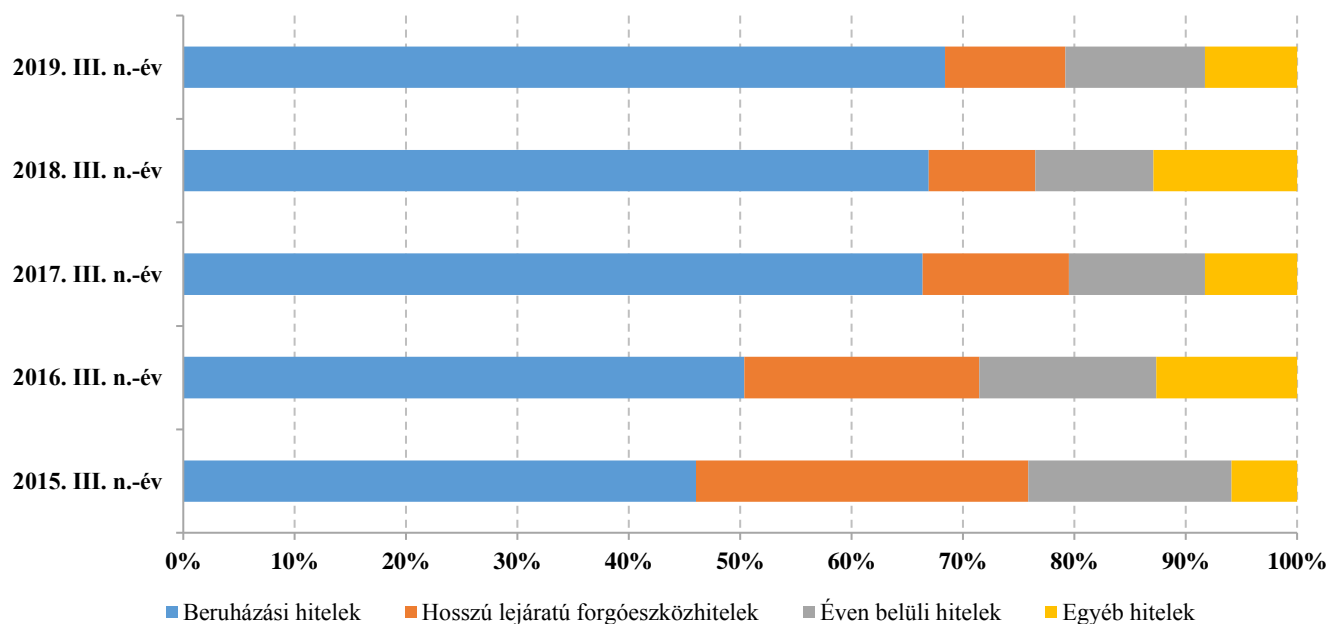
Megjegyzés: A forint folyószámlahitelek az éven belüli hitelek között kerültek feltüntetésre.
Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az egyéni gazdaságok mezőgazdasági hitelállományának már csaknem 80 százaléka (79,2 százalék) beruházási és hosszú lejáratú forgóeszközhitel volt 2019. szeptember 30-án (13. ábra).

Amennyiben az elmúlt öt év első félévi adatait vesszük figyelembe megfigyelhető, hogy a beruházási hitelek súlya számottevően növekedett a vizsgált

időszakban. Az állomány részaránya 2015 harmadik negyedévében még az 50 százalékos részesedést sem érte el, míg 2019-ben meghaladta a 65 százalékot is. Ezzel ellentétben a hosszú lejáratú forgóeszközhitel részaránya közel 30 százalékról mintegy 10 százalékra mérséklődött ugyanezen években.

13. ábra: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállományának megoszlása a hitel forrása és a főbb hitelcél szerint (2015. III. negyedév – 2019. III. negyedév)**

Megjegyzés: A forint folyószámlahitelek az éven belüli hitelek között kerültek feltüntetésre.
Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A mezőgazdasági tevékenységgel foglalkozó egyéni gazdaságokon belül továbbra is a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó gazdaságok hitelállománya volt a legmarkánsabb, részesedésük meghaladta a 70 százalékot. Az alágazat hitelállománya 13,4 százalékkal 245,2 milliárd forintra nőtt az előző év azonos időszakához képest. A növekedés elsősorban a beruházási hitelek 22,7 milliárd forintos és a hosszú lejáratú forgóeszközhitel 6,1 milliárd forintos emelkedésének tulajdonítható, miközben a folyószámlahitelek 5,6 milliárd forintra emelkedtek.

A szántóföldi növénytermesztőkhöz hasonlóan az

állattenyésztési szakágazatban is nőtt a hitelállomány értéke 26,3 százalékkal.

A kertészeti ágazat hitelállománya 6,5 százalékkal 25,7 milliárd forintra, az egyéb szakágazatok vállalkozásai által felvett hitelállomány pedig 11,5 százalékkal 32,8 milliárd forintra emelkedett egy év alatt (11. táblázat).

Az egyéni gazdaságok hitelállományának közel 60 százaléka (58,9 százalék) az egyéni vállalkozókhöz, 41,1 százaléka pedig az őstermelőkhöz tartozott 2019 harmadik negyedévének végén.

11. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2019. III. negyedév végén**

milliárd HUF						
Szakágazat	Összesen	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitel	Folyószámla-hitelek	Egyéb éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	245,2	177,5	25,4	18,2	5,5	18,5
Állattenyésztés	53,8	31,6	7,3	6,7	3,0	5,1
ebből						
<i>baromfi</i>	<i>13,0</i>	6,3	1,8	2,4	1,3	1,2
<i>sertés</i>	<i>10,3</i>	7,1	1,0	1,0	0,4	0,8
<i>szarvasmarha</i>	<i>18,8</i>	10,5	3,5	2,2	1,0	1,6
Kertészet	25,7	15,9	2,7	3,5	1,0	2,8
Egyéb	32,8	19,6	3,1	3,8	3,0	3,2
Összesen	357,6	244,6	38,6	32,2	12,6	29,5

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A mezőgazdasági egyéni gazdaságok számára 2019 harmadik negyedévében újonnan folyósított hitelek értéke csaknem másfélszerese volt az egy évvel korábbinak. Az állomány értéke ezáltal 31,7 milliárd forintot tett ki szeptember 30-án.

Továbbra is a szántóföldi növénytermesztők vették fel a legtöbb új hitelt, azonban az ágazat részesedése 50 százalék alá csökkent: 48,9 százalék volt a vizsgált időszakban. A szántóföldi növénytermesztők számára újonnan folyósított hitelek zöme (45,1 százaléka) beruházási hitel, több mint egyharmada (15,9 százaléka) pedig hosszú lejáratú forgóeszközhitel volt. A folyószámlahitelek és az éven belüli hitelek azonos arányt képviseltek az újonnan folyósított hitelek között, egyaránt

13,6 százalékos részesedéssel bírtak.

Az új hitelek 29,0 százaléka az állattenyésztéssel foglalkozókhöz került, azon belül is a baromfitartók és -tenyésztők vették igénybe az új hitelek 15,4 százalékát 2019 harmadik negyedévében.

Az állattenyésztési ágazat által felvett új hitelek legnagyobb része (36,5 százaléka) beruházási hitel volt, emellett az éven belüli hitelek domináltak, amelyek az új hitelek 33,2 százalékát tették ki.

A mezőgazdaságba kihelyezett új hitelállomány 6,0 százaléka a kertészeti ágazat gazdálkodóihoz, míg 16,1 százaléka az egyéb szakágazatba tartozókhöz került (12. táblázat).

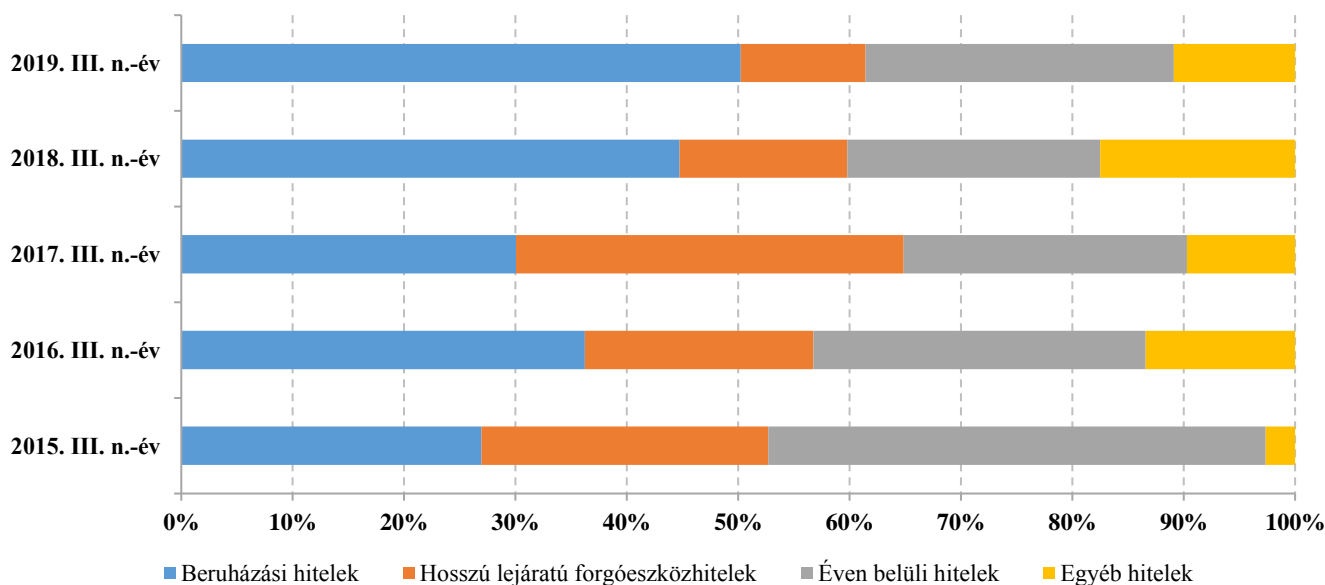
12. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok újonnan folyósított hitelállománya 2019 III. negyedévében, kiemelt hitelcélok szerint**

Szakágazat	Összesen	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitel	Folyószámla-hitelek	Egyéb éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	15,5	7,0	2,5	2,1	2,1	1,8
Állattenyésztés	9,2	3,4	0,9	1,3	3,1	0,5
ebből						
<i>baromfi</i>	4,9	2,2	0,3	0,3	1,8	0,3
<i>sertés</i>	1,4	0,3	0,1	0,5	0,4	0,1
<i>szarvasmarha</i>	2,0	0,6	0,3	0,3	0,7	0,2
Kertészet	1,9	0,4	0,4	0,6	0,3	0,2
Egyéb	5,1	1,4	0,3	0,6	2,6	0,2
Összesen	31,7	12,2	4,1	4,6	8,1	2,7

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az élelmiszeripari egyéni vállalkozásainak hitelállománya az előző év azonos időszakához képest 31,8 százalékkal nőtt, ezáltal az állomány 5,0 milliárd forintra emelkedett 2019. szeptember 30-ára. A piaci hitelállomány részesedése az élelmiszeripari hitelállományából 46,6 százalékról 58,4 százalékra növekedett. Az ágazatban a hitelek túlnyomó többségét képező beruházási hitelek állománya nőtt, 2019 harmadik negyedévében meghaladta az 50 százalékot. Ezzel

ellentétben a hosszú lejáratú forgóeszközhitel állománya az utóbbi két év azonos időszakát tekintve folyamatosan csökkent, 2019 harmadik negyedévének végére 11,2 százalékra mérséklődött. Az éven belüli hitelek aránya 5 százalékponttal 27,7 százalékra emelkedett, ezzel párhuzamosan az egyéb hitelek részesedése 6,6 százalékponttal 10,9 százalékra mérséklődött 2019 szeptember 30-ára (14. ábra).

14. ábra: **Az élelmiszeripari egyéni gazdaságok hitelállománya hitelcél szerint 2019. III. negyedév végén**

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A társas vállalkozások hitelállománya

A nemzetgazdasági hitelállománya 13,8 százalékkal, azaz több mint 1000 milliárd forinttal haladta meg az előző év azonos időszakai értéket 2019. szeptember 30-án. Az állományból a mezőgazdasági társas vállalkozások 406,9 milliárd forintot, az élelmiszeripari társas vállalkozások pedig 535,9 milliárd forintot tudhatnak magukénak.

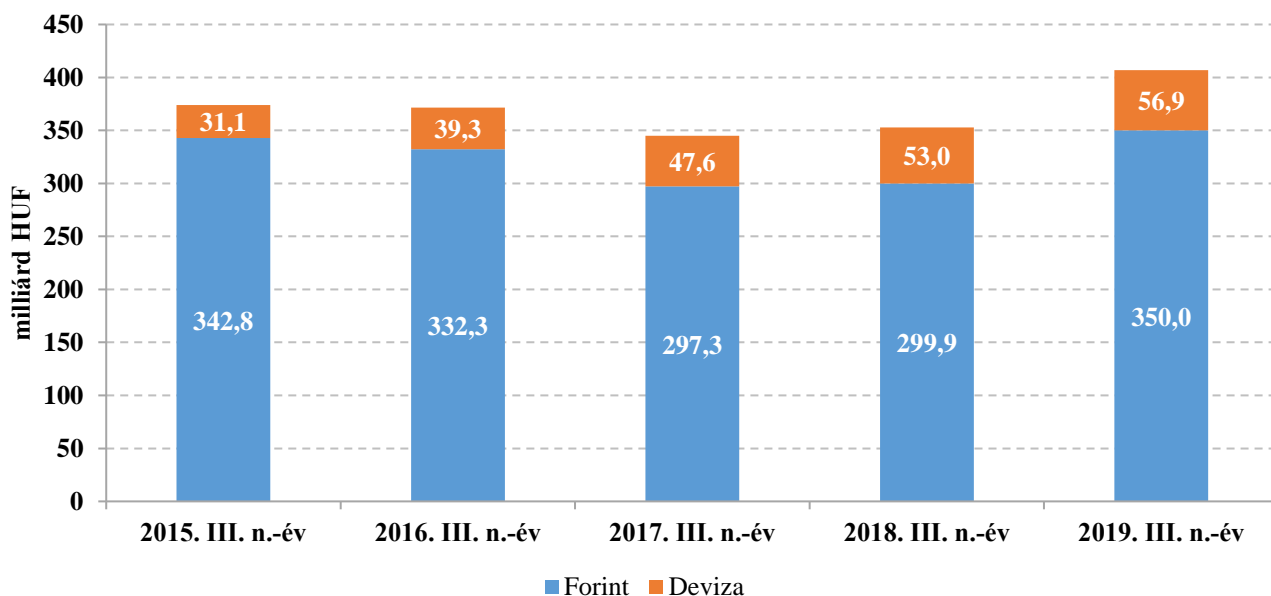
A mezőgazdasági és az élelmiszeripari társas vállalkozások részesedése érdemben nem változott egy év alatt, előbbi a teljes nemzetgazdasági hitelállományból 4,9 százalékot tett ki, utóbbi 6,4 százalékot képviselt. Ez azt jelenti, hogy a két ágazat együttesen a teljes hitelállomány 11,3 százalékát adta, ami az állomány

növekedésének eredményeképpen az egy évvel előtti értéket (834,7 milliárd forint) több mint 100 milliárd forinttal haladta meg, ezáltal 942,8 milliárd forintra nőtt.

A mezőgazdaságban tevékenykedő társas vállalkozások esetében 15,3 százalékkal, az élelmiszeriparban működőknél 11,2 százalékkal növekedett a hitelállomány az előző év azonos időszakához képest.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományán belül a forintalapú hitelek részaránya 1,0 százalékponttal 86,0 százalékra nőtt, ennek megfelelően a devizahitelek részesedése 14,0 százalékra mérséklődött. A forinthitelek állománya 16,7 százalékkal 350,0 milliárd forintra, a devizahiteleké pedig 7,3 százalékkal 56,9 milliárd forintra emelkedett egy év alatt (15. ábra).

15. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása adott év szeptember 30-án

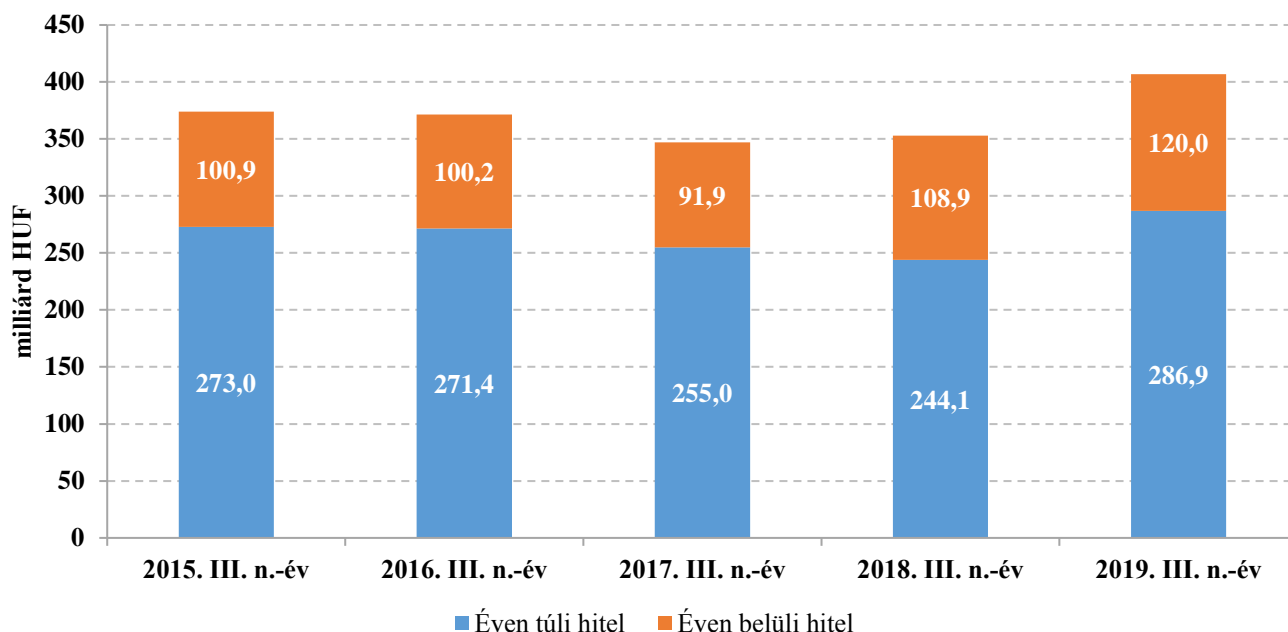
Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A mezőgazdasági társas vállalkozások hosszú lejáratú (éven túli) hitelállománya 17,5 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszakai értéket, így az állomány 286,9 milliárd forint volt, ami továbbra is 70 százalék körüli részesedést jelentett.

Az éven belüli hitelek állománya 10,2 százalékkal 120,0 milliárd forintra nőtt, ami 2015 óta a legmagasabb

érték. Mivel az éven túli hitelek növekedése meghaladta a rövid lejáratú hitelek gyarapodását, az éven belüli hitelek részesedése a mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományából 1,4 százalékponttal 29,5 százalékra csökkent 2019 harmadik negyedévének végére (16. ábra).

16. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya lejáratil idő szerint adott év szeptember 30-án

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A társas vállalkozások hitelállományáról az Agrárminisztérium is végez adatgyűjtést 2016 I. negyedéve óta, amelynek keretében az agrárfinanszírozásban meghatározó pénzügyi intézetek hitelcél-, al- és szakágazati, valamint gazdálkodási forma szerinti részletezettségű adatokat bocsátanak rendelkezésre. Az Agrárminisztérium (AM) adatgyűjtése kismértékben eltér az MNB társas vállalkozások hitelállományát bemutató adatbázisától.⁷

Az AM adatgyűjtése alapján a mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya 2019 harmadik negyedévének végén 24,3 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszaki értékét, ezáltal az állomány 388,9 milliárd forintba nőtt (13. táblázat). A hitelösszeget belül a piaci hitelek értéke 66,1 százalékot képviselt.

A teljes hitelállomány legnagyobb része (43,1 százaléka) a szántóföldi növénytermesztő társas vállalkozásokhoz, 38,4 százaléka pedig az állattenyésztőkhöz

került. A kertészeti ágazat részesedése 2,8 százalékot, az egyéb ágazatokban tevékenykedőké 15,8 százalékot tett ki.

A szántóföldi növénytermesztő társas vállalkozások hitelállománya 33,1 százalékkal, az állattenyésztési ágazaté 16,0 százalékkal emelkedett egy év alatt. Azon belül is a baromfiágazat hitelállománya 18,6 százalékkal, a sertésé 6,2 százalékkal, a szarvasmarha-ágazaté pedig 19,3 százalékkal bővült. A kertészeti ágazat hitelállománya az aktuális negyedévben mindössze 2,0 százalékkal 10,9 milliárd forintba nőtt 2019 harmadik negyedévének végére.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományán belül tovább csökkent a devizaalapú hitelek értéke: a korábbi évi 14,5 százalék helyett csupán 12,3 százalékot tett ki 2019. szeptember 30-án.

⁷ Az eltérés egyik oka, hogy az AM statisztikája könyv szerinti értéken alapul, míg az MNB bruttó fennálló tőkeösszeghez tartozó záróállományokat használ, ami az ügyféllel szembeni tőkekövetelések összege. A különbség másik oka, hogy a külföldi pénzügyi intézetek magyarországi fióktelepei esetében

az AM csak a 100 milliárd forintot meghaladó mérlegfőösszeggel rendelkező fióktelepektől, míg az MNB a 100 milliárd forint alatti mérlegfőösszeggel rendelkezőktől is gyűjt adatot.

13. táblázat: **A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2019. III. negyedév végén**

milliárd HUF						
Szakágazat	Összesen	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszköz-hitelek	Folyószámla-hitelek	Egyéb éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	167,5	80,6	33,7	21,3	22,9	9,0
Állattenyésztés	149,3	60,3	43,5	13,0	20,3	12,2
ebből						
<i>baromfi</i>	45,6	20,8	13,5	2,8	6,0	2,4
<i>sertés</i>	43,7	19,8	9,9	4,1	3,2	6,8
<i>szarvasmarha</i>	53,4	16,9	18,3	5,6	10,3	2,4
Kertészet	10,9	5,1	2,6	1,3	0,6	1,3
Egyéb	61,3	24,6	15,8	8,2	7,2	5,6
Összesen	388,9	170,6	95,5	43,8	51,0	28,1

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A mezőgazdasági társas vállalkozások számára újonnan folyósított hitelek összege több mint kétszeresére nőtt a vizsgált időszakban.

Az állattenyésztési ágazat újonnan kihelyezett hitelállománya 17,7 milliárd forintról 45,5 milliárd forintra, azaz több mint két és félszeresére bővült az előző év azonos időszakához képest. Azon belül is a szarvasmarha-

ágazatba érkezett új hitelek értéke az előző évi érték háromszorosát is meghaladta 2019 harmadik negyedévében.

A hitelek legnagyobb része (47,1 százalék) az állattenyésztőkhöz került, további jelentős hányadát (34,1 százalék) pedig a szántóföldi növénytermesztők számára folyósították (14. táblázat).

14. táblázat: **A mezőgazdasági társas vállalkozások újonnan folyósított hitelállománya 2019 III. negyedévében, kiemelt hitelcélok szerint**

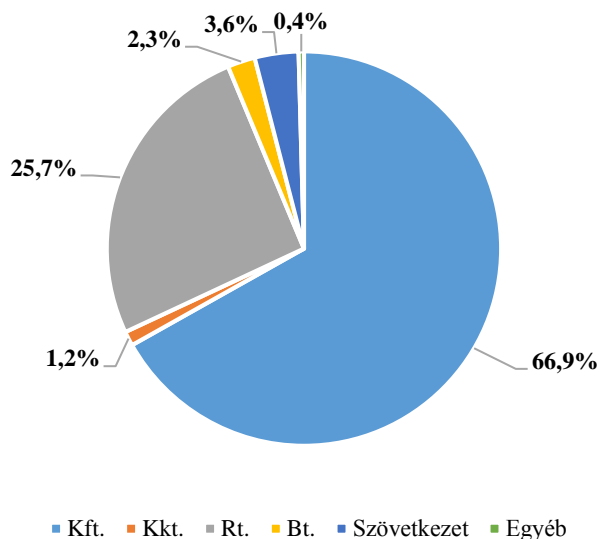
milliárd HUF						
Szakágazat	Összesen	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszköz-hitelek	Folyószámla-hitelek	Egyéb éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	32,9	13,7	2,1	8,0	8,3	0,8
Állattenyésztés	45,5	7,5	3,6	26,2	7,3	0,8
ebből						
<i>baromfi</i>	17,1	2,8	1,2	9,9	2,8	0,3
<i>sertés</i>	6,6	2,0	0,2	2,2	1,8	0,3
<i>szarvasmarha</i>	20,6	2,4	1,8	14,0	2,3	0,1
Kertészet	1,6	0,6	0,4	0,3	0,2	0,1
Egyéb	16,5	3,0	0,9	8,2	3,7	0,7
Összesen	96,6	24,8	7,1	42,7	19,6	2,4

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A gazdálkodási formák szerinti bontást tekintve elmondható, hogy a fennálló hitelállomány túlnyomó többsége (92,5 százalék) továbbra is kft.-khez és rt.-khez került 2019 harmadik negyedévének végén. A szövetke-

zetek részesedése a korábbi évi 3,9 százalékról 3,6 százalékra mérséklődött a vizsgált időszakban. A bt.-k és a kkt.-k által felvett hitelek együttesen 3,5 százalékot jelentettek a teljes hitelállományból (17. ábra).

17. ábra: **A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási forma szerint 2019. III. negyedév végén**

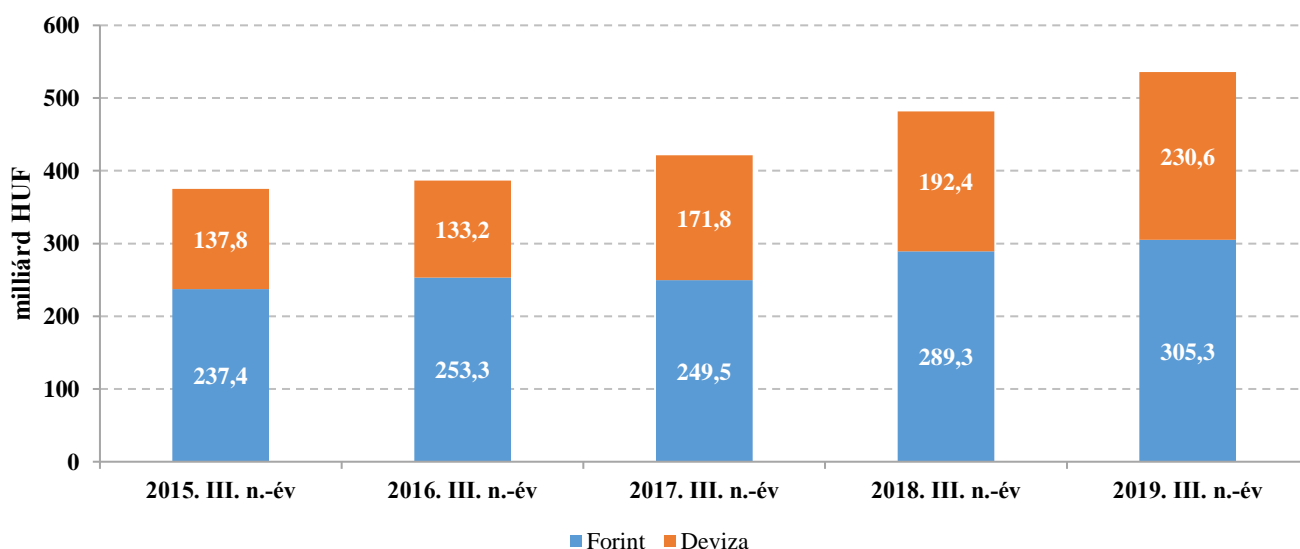

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya 2019 harmadik negyedévének végén is meghaladta a mezőgazdaságét. A különbség a korábbi évi eltéréshez képest érdemben nem változott, abszolútértékben továbbra is 129 milliárd forintot tett ki. A stagnálás abból adódott, hogy a mezőgazdasági és az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelei egyaránt 54 milliárd forinttal nőttek.

Az élelmiszeripar 535,9 milliárd forintos hitelállományán belül a forintalapú hitelek állománya 5,5 százalékkal 305,3 milliárd forintra nőtt, a devizahitelek értéke 19,9 százalékkal 230,6 milliárd forintra emelkedett (18. ábra). Ezáltal a devizahitelek aránya elérte a 43,0 százalékot 2019 harmadik negyedévében.

18. ábra: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya forrás szerint adott év szeptember 30-án**

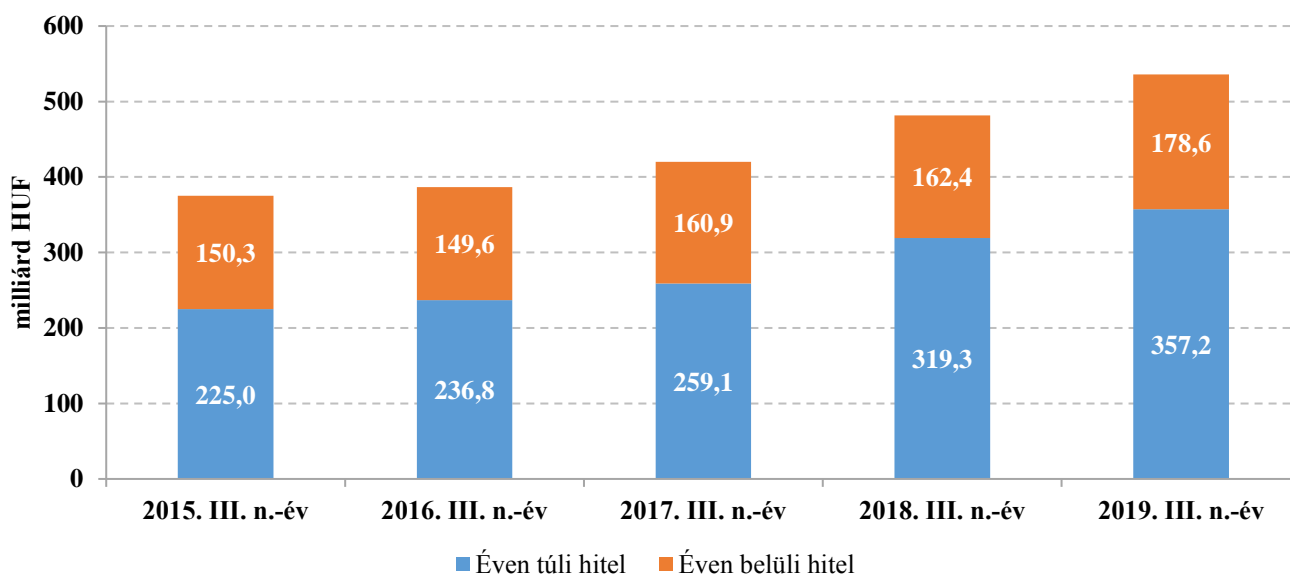

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál az éven túli hitelek állománya tovább folytatta számottevő bővülését, miközben az éven belüli hitelek értéke is jelentősen emelkedett. Mindezek eredményeképpen a hosszú lejáratú hitelek részesedése a teljes hitelállományból 70 százalék alá csökkent. Az éven túli hitelek értéke

357,2 milliárd forintra, az éven belülieké 178,6 milliárd forintra nőtt egy év alatt. Mindkét lejáratú idő esetében megállapítható, hogy az állomány értéke az elmúlt öt évet tekintve 2019 harmadik negyedévében volt a legnagyobb (19. ábra).

19. ábra: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya lejáratú idő szerint adott év szeptember 30-án**

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál is az éven túli hitelek túlsúlya volt jellemző, a beruházási hitelek és a hosszú lejáratú forgóeszközhiteltek együttesen a hitelállomány több mint felét (57,1 százalék) adták 2019 harmadik negyedévében.

A beruházási hitelek értéke az előző év azonos időszakához képest 14,6 százalékkal 208,9 milliárd forintra, a hosszú lejáratú forgóeszközhitelteké 9,6 százalékkal 100,1 milliárd forintra nőtt. A rövid lejáratú hitelek (folyószámlahitelek és egyéb éven belüli hitelek) állománya 7,3 százalékkal 164,7 milliárd forintra, az egyéb hitelek állománya pedig 8,6 százalékkal 67,7 milliárd forintra emelkedett.

A piaci hitelek részesedése a teljes hitelállományból meghaladta a 60 százalékot (63,3 százalék), 342,8 milliárd forintot jelentett 2019 harmadik negyedévében.

A hitelállomány legnagyobb hányadát az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozással, -tartósítással és a húsfeldolgozás, tartósítással foglalkozó szakágazat vállalkozásai vették igénybe, egyaránt 10 százalékot meghaladó mértékben. A baromfi-hús-feldolgozást,

tartósítást végző vállalkozások részesedése szintén jelentős volt, 9,6 százalék (15. táblázat). A szakágazat 11,2 milliárd forinttal bővítette hitelállományát az előző év azonos időszakához képest. Emellett az olajgyártás szakágazat hitelállománya 12,1 milliárd forinttal, a hobbiállateledel-gyártás 6,7 milliárd forinttal, az egyéb szakágazatoké pedig 26,4 milliárd forinttal nőtt egy év alatt.

Az élelmiszeripari társas vállalkozások újonnan folyósított hiteleinek értéke az előző év azonos időszakánál 20,6 százalékkal, 90,0 milliárd forinttal volt nagyobb 2019 harmadik negyedévének végén. Ebből a piaci hitelek értéke 60,6 százalékot, azaz 54,6 milliárd forintot tett ki, amely a korábbi év azonos időszakához képest több mint 7 százalékponttal kisebb részesedésnek felelt meg.

A hitelek közel egyötöde (19,3 százalék) a malomipari termék gyártása szakágazat tevékenységét szolgálta, emellett az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás szakágazatba került az újonnan folyósított hitelállomány 13,8 százaléka.

15. táblázat: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2019. III. negyedév végén**

milliárd HUF

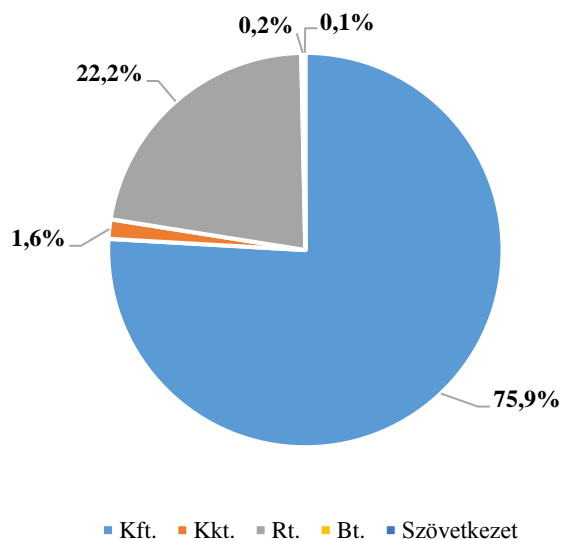
Szakágazat	Összesen	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitel- lek	Folyószámla- hitelek	Egyéb éven belüli hitelek	Egyéb hitelek
Összesen	541,4	208,9	100,2	70,2	94,5	67,7
Húsfeldolgozás, -tartósítás	64,3	36,2	7,3	7,2	10,4	3,3
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	52,1	22,5	13,1	3,1	6,3	7,0
Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	7,7	5,9	0,2	0,8	0,5	0,3
Gyümölcs-, zöldséglé gyártása	1,5	0,3	0,1	0,3	0,6	0,0
Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás	68,4	12,0	12,3	2,3	26,4	15,3
Olaj gyártása	22,4	9,3	0,8	9,2	2,6	0,5
Tejtermék gyártása	20,4	7,8	2,3	6,9	3,1	0,3
Malomipari termék gyártása	39,7	4,1	5,5	11,5	15,4	3,3
Kenyér, friss pékáru gyártása	13,5	6,3	2,1	3,0	0,6	1,5
Tésztafélék gyártása	14,6	3,9	3,3	2,3	0,8	4,4
Tartósított lisztesáru gyártása	2,6	1,1	0,7	0,2	0,1	0,5
Haszonállat-eledel gyártása	24,3	1,9	5,4	1,8	7,5	7,7
Hobbiállat-eledel gyártása	2,9	1,4	1,1	0,1	0,3	0,0
Egyéb élelmiszeripar	207,2	96,3	46,0	21,5	20,0	23,5

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál is a kft.-k és rt.-k fennálló hitelállománya a legjelentősebb, részese-
désük együttesen 98,0 százalék volt 2019. szeptember
30-án. Legkisebb hitelállománnyal a szövetkezetek és

bt.-k rendelkeztek, hitelfelvevő képességüket a kedvez-
ményes élelmiszeripari hitelprogramok erősíthetik a jö-
vőben (20. ábra).

20. ábra: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási formák szerint 2019. III. negyedév végén**

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

A kedvezményes finanszírozású konstrukciók célja elsősorban az, hogy fejlesztési, kitörési esélyt adjanak az átlag alatti jövedelmezőségű mezőgazdasági ágazatoknak (elsősorban az állattenyésztési és egyes kertészeti ágazatoknak) olyan hitelek segítségével, amelyek alacsony kamata a mezőgazdaság és az élelmiszeripar esetében is biztosítja a beruházások megtérülését, továbbá hosszú távú forgótőkét nyújtsanak a tőkehiányos ágazatnak. Az Agrárminisztérium az ágazatok kedvezményes finanszírozását alapvetően az MFB által működtetett kedvezményes hitelkonstrukciókkal, valamint a költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programokkal igyekszik biztosítani, amelyeket a Növekedési Hitelprogram különböző szakaszai is kiegészítettek. E kedvezményes eszköztárra támaszkodva a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások a következő hitelprogramokban részesülhettek:

- a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (továbbiakban: MFB Zrt.) által működtetett kedvezményes agrárfinanszírozási programok;
- költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok;
- az MNB által 2013. szeptember 1-jén elindított Növekedési Hitelprogram;
- az MNB által 2015. március 16-án elindított Növekedési Hitelprogram+;
- az MNB által 2016. januárban elindított Növekedéstámogató Program (lásd részletesen az NHP Hitelprogramon belüli fejezet);
- az MNB által 2019. január 1-jén elindított NHP részét képező NHP fix konstrukció;
- döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok.

MFB-hitelprogramok

Az MFB Zrt. által működtetett agrárfinanszírozási programok közös eleme a szektorális irányultság, amelynek alapján biztosított, hogy a program forrásait csak a megcélzott hitelfelvevői kör veheti igénybe a fel-tételrendszerben meghatározott célra, továbbá az MFB Zrt. által felszámított kedvezményes kamat a hitelprogramok esetében a bevont devizaforrások és a forint piaci kamatszintjének különbözetén alapszik. A hitelprogramok forinthitelre devizakamatot számítanak fel, és amennyiben az MFB Zrt.-nek ebből vesztesége származik, a központi költségvetés egy árfolyamgarancia-megállapodás alapján a bank számára megtéríti ezeket a veszteségeket.

Az MFB Zrt.⁸ az AM-mel történő együttműködésben 2015-ben három hitelprogramot – MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020, MFB TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram 2020, MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020 – indított, amelyekből közvetlenül vagy közvetítőkön keresztül 2016-ban és 2017-ben is részesültek a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások. Az MFB Zrt. a forgóeszköz-hitelprogramokkal alapvetően az agrárium három szegmensét célozta meg: mezőgazdasági termelés (kiemelten az állattenyésztés versenyképességének növelése), forgóeszközhitel biztosítása a zöldség-gyümölcs termelői csoportoknak, termelői szervezeteknek, illetve az élelmiszeripar versenyképességének növelése. A forgóeszköz-hitelprogramok keretében összesen 29 milliárd forint hitelösszeg áll a vállalkozások rendelkezésére. A hitelprogramok a piacon elérhető egyik legalacsonyabb kamatú, államilag támogatott agrárforgóeszközhitel-konstrukcióknak minősülnek.

A 6 milliárd forint keretösszegű (amelyből 4 milliárd forint a nagy- és középvállalatok, 2 milliárd forint a kis- és mikrovállalkozások számára elkülönítve) **MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020** az élelmiszeripari vállalkozások – maximum 6 éves lejáratú – forgóeszköz-finanszírozása által segíti elő az élelmiszeripar versenyképességét. Felhasználható forgóeszközhitel kiváltására is. A vállalkozások által felvehető hitel összege 50–500 millió forint között lehet, aminek éves kamata 3 havi EURIBOR + RKAF⁹ + legfeljebb 3,5 százalékos hitelintézeti kamatfelár. Az AM a hitelprogramhoz

⁸ Az elmúlt években a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások számára elérhető programokról (közvetlenül vagy közvetve az agráriumhoz kapcsolódva) bővebb információ a Pénzügyi Hírlével korábbi számaiban található.

⁹ Az RKAF az MFB refinanszírozási kamatfelára, amelynek mértéke évente változó.

60 százalékos, de maximum 4 százalékpontos költségvetési kamattámogatást biztosít csekély összegű támogatás-ként, a hitel éves kamata így mintegy 2,2 százalék körül alakult.

Az **MFB TЭСZ Forgóeszköz Hitelprogram 2020** összesen 8 milliárd forint keretösszegben 2–7 éves futamidejű forgóeszközhitelt (forgóeszköz beszerzésére) biztosít a zöldség- és gyümölcstermékpályán működő termelői szervezeteknek és előzetesen elismert zöldség-, gyümölcstermelői csoportoknak, valamint az egyéb mezőgazdasági és erdészeti termékpályán működő, minősített elismeréssel rendelkező termelői csoportoknak. A felvehető hitel összege 50–250 millió forint lehet, aminek kamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3 százalék/év. Ezen hitelprogram keretében felvett hitelekhez – hasonlóan az MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020-hoz – az AM 60 százalékos kamattámogatást biztosít, így a hitelek éves kamatlába mintegy 2 százalékos szint körül alakult.

A 15 milliárd forintos keretösszegű **MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020** a mezőgazdasági termékek elsődleges előállításával, halgazdálkodással foglalkozó vállalkozások, továbbá a baromfi, nyúl, sertés és szarvasmarha állattenyésztési ágazatban tevékenykedő termeltetők számára nyújt maximum 6 éves futamidejű hitelt. A hitel összege 1–50 millió forint (termeltetők esetében maximum 500 millió forint) lehet, aminek hitelkamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3,5 százalék/év. Az AM ehhez a hitelprogramhoz is 60 százalékos kamattámogatást biztosít, így a hitelek éves kamatlába mintegy 2,2 százalék.

Az **MFB-NHP Földvásárlási Hitelprogram célja az volt**, hogy segítse az árverés útján értékesített állami tulajdonú földek megvásárlását. A hitelszerződés megkötésére eredetileg 2016. december 31-ig volt lehetőség, de a program keretében szerződéskötésre legkésőbb 2017. március 30-ig kerülhetett sor. A hitelkeret összege 150 milliárd forint, amit a kormány február

végén megemelt, így az éven túli lejáratú forintalapú beruházási hitel összege 250 milliárd forintra nőtt. A felvehető hitel összege minimum 3 millió forint, a maximális hitelérték pedig a 300 millió forintot nem haladhatja meg (ügyfelenként sem). A hitel futamideje legfeljebb 20 év, 0–10 év között fix 1,95 százalék/év kamatozású.

Az MFB meghirdette az **MFB Nemzeti Gépfínanszírozási Program Mezőgazdasági Vevőfinanszírozási Hitelprogramot** és az **MFB Nemzeti Gépfínanszírozási Program Mezőgazdasági Vevőfinanszírozási Zárt Végű Pénzügyi Lízing Programot**, melyek együttes kerete 50 milliárd forint, valamint az MFB Nemzeti Gépfínanszírozási Program Mezőgazdasági Gépgyártó- és Forgalmazó Finanszírozási Hitelprogramot 30 milliárd forintos kerettel a mezőgazdasági gépek gyártásával, forgalmazásával foglalkozó cégek, illetve a kis- és középvállalkozások számára.

A vállalkozások beruházási és versenyképesség-növelő tervei támogatására az MFB meghirdette az MFB Versenyképességi Hitelprogramját 100 milliárd forint keretösszeggel, amely az agrár és nem agrár kis- és középvállalkozások mellett a nagyvállalkozások számára is elérhető.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazat vállalkozásaihoz kihelyezett kedvezményes hitelek fennálló állománya 2019. szeptember 30-án 102,0 milliárd forintot tett ki, amely összeg 4,4 százalékkal volt kisebb a megelőző évinél. A mezőgazdaság kedvezményes hitelállományból való részesedése 4,9 százalékponttal 88,6 százalékra csökkent, ezáltal az élelmiszeripar részaránya 11,4 százalékra nőtt.

A mezőgazdaság kedvezményes hitelállományából a szántóföldi növénytermesztők 75,2 százalékot, az állattenyésztéssel foglalkozók 11,8 százalékot, a kertészeti ágazatban tevékenykedők pedig 7,5 százalékot tudhatnak magukénak 2019. szeptember 30-án (16. táblázat).

16. táblázat: Az MFB-hitelek fennálló állománya a mezőgazdaságban, 2019. szeptember 30.

					milliárd HUF
Megnevezés	Szántóföldi	Kertészet	Állattenyésztés	Egyéb	Összesen
Egyéni gazdaságok	0,0	0,0	0,0	–	0,0
Társas vállalkozások	68,0	6,7	10,7	4,9	90,4
ebből					
<i>Mikrovállalkozás</i>	63,5	6,7	10,3	4,7	85,2
<i>Kisvállalkozás</i>	1,3	0,0	0,3	0,2	1,8
<i>Középvállalkozás</i>	1,9	–	0,0	0,0	1,9
<i>Nagyvállalkozás</i>	1,4	–	–	–	1,4
Nem besorolható*	0,0	–	–	0,0	0,0
Összesen	68,0	6,7	10,7	5,0	90,4

Megjegyzés: A csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
Forrás: MFB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az élelmiszeripari vállalkozások fennálló MFB-hiteleinek értéke közel 70 százalékkal haladta meg az előző évit, így az állomány 11,6 milliárd forintra nőtt 2019 harmadik negyedévének végére. A hitelállományon belül a legnagyobb arányban a mikrovállalkozások hitelállománya nőtt – 0,6 milliárd forintról 6,4 milliárd forintra –,

ezáltal a részesedésük a teljes állomány több mint felét, 54,9 százalékát tette ki. A nagyvállalkozások részesedése 13,6 százalék volt, a kis- és középvállalkozásoké pedig egyaránt 11 százalék körül alakult a vizsgált időszakban (17. táblázat).

17. táblázat: Az MFB-hitelek fennálló állománya az élelmiszeriparban, 2019. szeptember 30.

		milliárd HUF
Megnevezés	Hitelek értéke	
Egyéni gazdaságok	–	
Társas vállalkozások	10,6	
ebből		
<i>Mikrovállalkozás</i>	6,4	
<i>Kisvállalkozás</i>	1,4	
<i>Középvállalkozás</i>	1,3	
<i>Nagyvállalkozás</i>	1,6	
Nem besorolható*	1,0	
Összesen	11,6	

Megjegyzés: A csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
Forrás: MFB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az MFB Zrt. különböző agráriumot célzó hitelprogramjai keretében kihelyezett állományok adatait a 21. és 22. táblázat tartalmazza, amelyek közül kiemelést

érdemel a Földvásárlási Hitelprogram keretében jóváhagyott 113,6 milliárd forintos hitelösszeg.

Kedvezményes EXIM-konstrukciók

A Magyar Export-Import Bank Zrt. (Eximbank) és a Magyar Exporthitel Biztosító Zrt. (MEHIB) célja, hogy a magyar exportőrök számára hatékony finanszírozási és biztosítási konstrukciókat szolgáltatson. Az integrált keretek között működő bank és biztosító feladatát közös szervezetben és megjelenéssel, EXIM elnevezéssel végzi. Az EXIM arra törekszik, hogy lefedje az exporttevékenység teljes vertikumát a beszerzéstől a termelésen át az értékesítési folyamat támogatásáig. Az Eximbank export-előfinanszírozó termékeivel az exportteljesítést megelőző időszakra nyújt finanszírozást közvetlenül az exportőrök részére, illetve közvetett módon, hitelintézeteken keresztül refinanszírozási hitel formájában. Az export-utófinanszírozás az exportteljesítést követő időszakot jelenti, lehetőséget teremtve az exportőrnek, hogy a vevője részére halasztott fizetési feltételeket biztosíthasson, miközben a teljesítést követően azonnal hozzájut annak ellenértékéhez. A rövid lejáratú hitelek 6–24 hónap, a közép-/hosszú lejáratú hitelek 2–5 év futamidejűek.

Feldolgozott mezőgazdasági termék(ek)¹⁰ előállító exportáló vállalkozások számára rendelkezésre álló konstrukciók:

- kedvezményes kamatozású, rövid lejáratú (6–24 hónap) export-előfinanszírozó hitelek forgóeszköz-finanszírozásra;
- kedvezményes kamatozású, közép-/hosszú lejáratú (2–5 év) export-előfinanszírozó hitelek beruházásra és forgóeszköz-finanszírozásra;
- kedvezményes kamatozású, közép-/hosszú lejáratú (2–5 év) vevőhitel a külföldi vevő meghitelezésére;
- versenyképesség-növelő belföldi forgóeszköz- és beruházási hitel, melynek nem feltétele az export;

- rövid, illetve közép-/hosszú lejáratú biztosítások a halasztott fizetésben rejlő fizetési kockázat, illetve a magas kockázatú országok kereskedelmi és politikai kockázatának lefedésére;
- követelésvásárlás, faktoring: halasztott fizetésű megállapodásnál az eladó a számla esedékessége előtt hozzájuthat az áru ellenértékéhez.

Nem feldolgozott mezőgazdasági termék(ek)¹¹ előállító vállalkozások számára rendelkezésre álló konstrukciók:

- rövid lejáratú biztosítások a halasztott fizetésben rejlő fizetési kockázat, illetve a magas kockázatú országok kereskedelmi és politikai kockázatának lefedésére;
- követelésvásárlás, faktoring: halasztott fizetésű megállapodásnál az eladó a számla esedékessége előtt hozzájuthat az áru ellenértékéhez.

Az Eximbank által agrárvállalkozások részére nyújtott exportösztönző hitelek értéke érdemben nem változott egy év alatt: az előző év azonos időszakához képest mindössze 0,6 százalékkal nőtt. Ezáltal az állomány értéke 141,2 milliárd forintot tett ki 2019 harmadik negyedévének végén.

Az Eximbank által biztosított kedvezményes hitelek túlnyomó többsége továbbra is az élelmiszeripar finanszírozását szolgálta, a hitelállomány 93,6 százaléka ebbe az ágazatba került. A mezőgazdasági társas vállalkozások 6,4 százalékos részesedése 9,1 milliárd forintot jelentett a vizsgált időszakban.

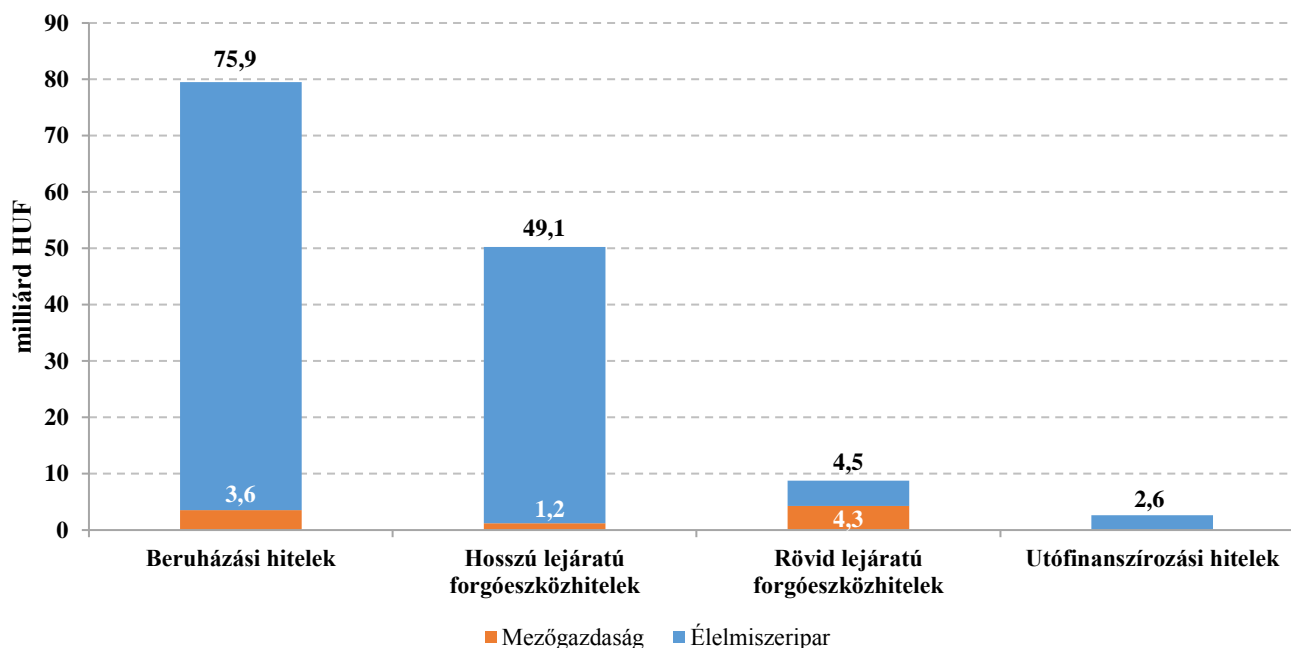
A fennálló hitelállományon belül az export-előfinanszírozási hitel továbbra is 98 százalék körüli részesedéssel bírt. Az utófinanszírozási hitelek aránya ennek megfelelően mintegy 2 százalékot tett ki az aktuális negyedévben. Az előfinanszírozású hiteleken belül a beruházási hitelek 57,4 százalékot, a hosszú lejáratú forgóeszköz-hitelek pedig 36,3 százalékot képeztek (21. ábra).

¹⁰ A mezőgazdasági termék(ek) feldolgozása (mezőgazdasági terméken végrehajtott bármely olyan művelet, amely esetében a keletkező termék szintén mezőgazdasági terméknek minősül, kivéve a mezőgazdasági üzemben végzett, az állati vagy növényi termékek első értékesítésre való előkészítéséhez

szükséges tevékenységeket) – azaz a kezdeti feldolgozási szint alá nem tartozó tevékenység (TEÁOR 10–11) – során előállított termék(ek).

¹¹ Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) I. számú mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékek a kezdeti feldolgozási szintig.

21. ábra: **Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és ágazat szerint 2019. szeptember 30-án**

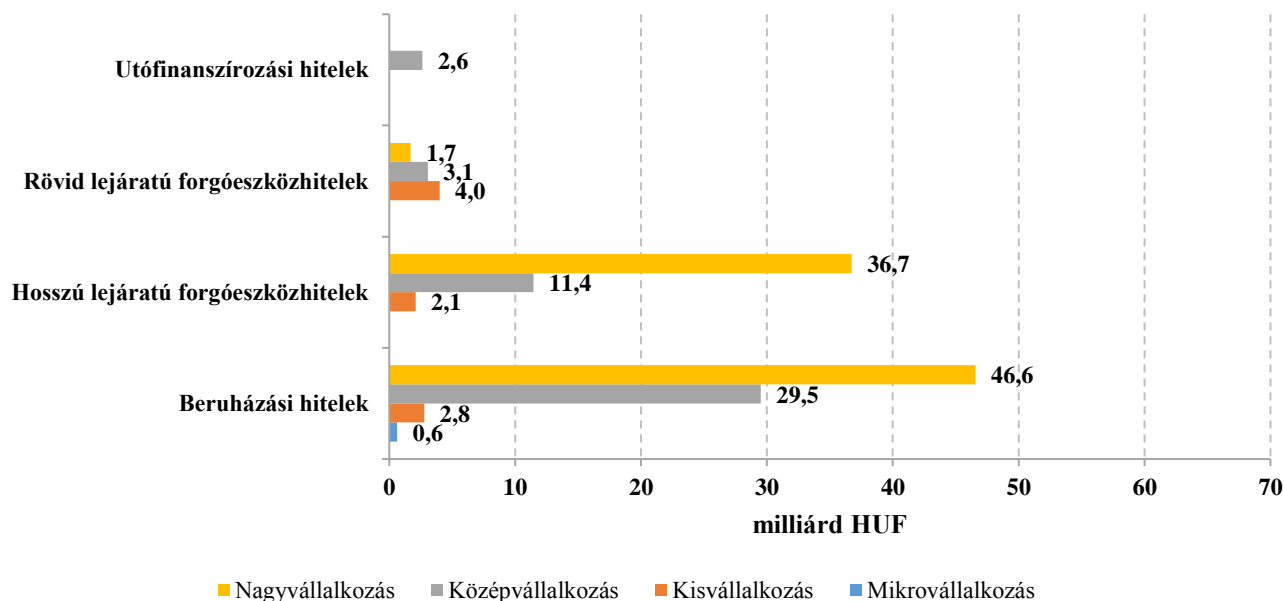
Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az EXIM exportösztönző hiteleinek túlnyomó többségét (93,3 százalékát) továbbra is a nagy- és középvállalkozások vették igénybe, ami együttesen 131,7 milliárd forintot jelentett.

A nagyvállalkozások exportösztönző hitelein belül 2019 harmadik negyedében is a beruházási hitelek domináltak, amelyet a hosszú lejáratú forgóeszközhitel követek (22. ábra). Előbbi mintegy 8 milliárd

forinttal, utóbbi pedig 6,4 milliárd forinttal maradt el az előző év azonos időszaki értékétől. A középvállalkozásoknál szintén a hosszú lejáratú hitelek voltak túlsúlyban. A kis- és a mikrovállalkozások korábban kizárólag beruházási és hosszú lejáratú forgóeszközhitelt vettek fel, azonban 2019 harmadik negyedében a rövid lejáratú forgóeszközhitel-állományuk az exportösztönző hitelek 45 százalékát tette ki.

22. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és méret szerint 2019. szeptember 30-án

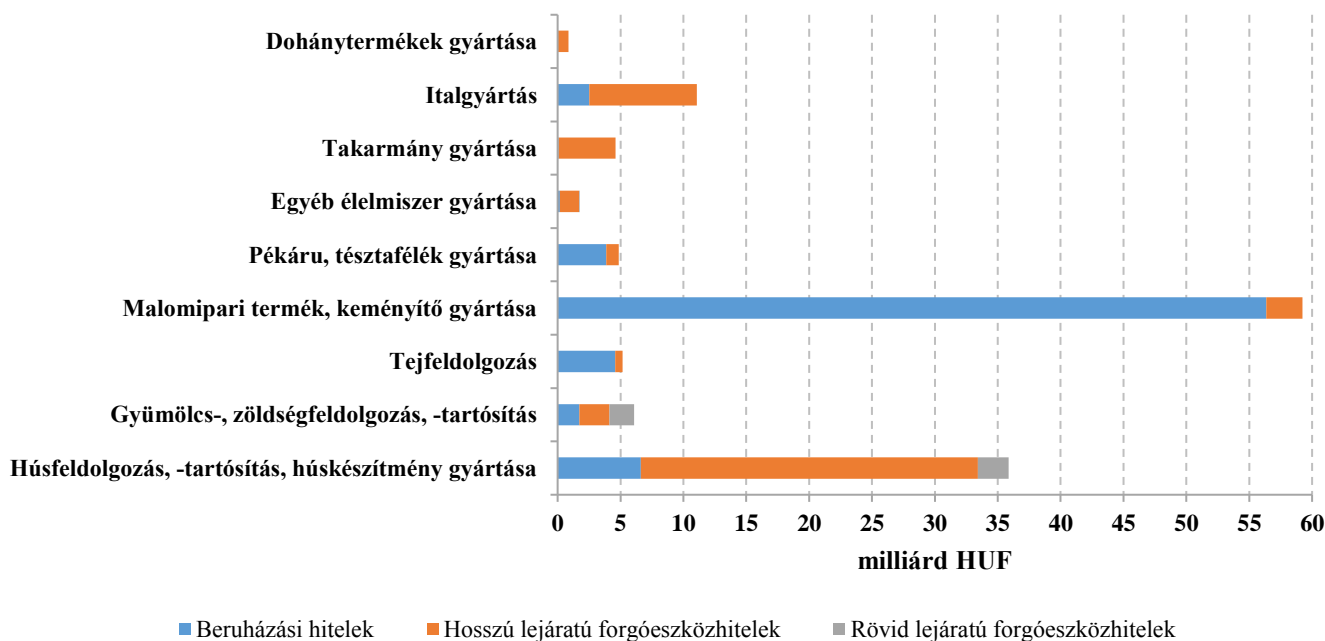

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az exportösztönző hitelek tekintetében a malomipari termék, keményítő gyártása, a húsfeldolgozással foglalkozó alágazat és az italgyártás, valamint a gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás érdemel kiemelés, amely szegmensek az élelmiszeripar exportösztönző hiteleinek 90,3 százalékát tudhatták magukénak. Ez az arány az

előző év azonos időszakában 1,7 százalékponttal volt magasabb. A többi al- és szakágazat részesedése együttesen 12,6 milliárd forintot jelentett. A malomipari termék, keményítő gyártása alágazat önmagában az összes felvett hitelből 45,8 százalékot képviselt (23. ábra).

23. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya az élelmiszeriparban lejárat és szakágazatok szerint 2019. szeptember 30-án

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

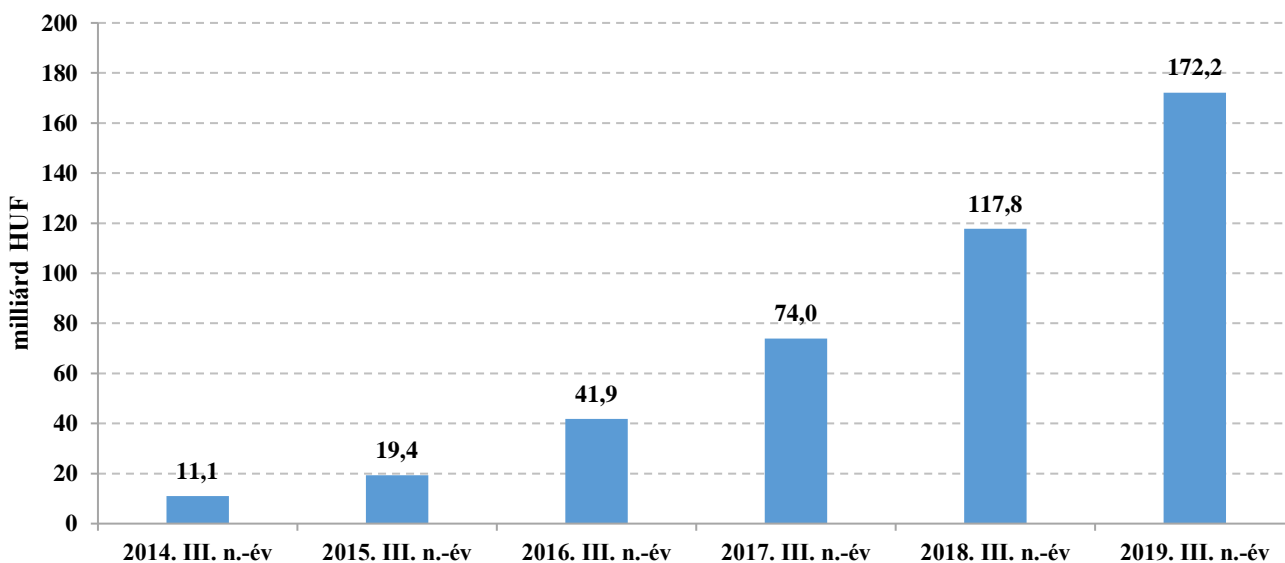
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel

A magyar agrárium rövid távú finanszírozásának stabilabbá tételét is szolgálja a Széchenyi Kártya Program, ami 2011-től érhető el az agrárvállalkozások számára¹².

A mezőgazdasági és az élelmiszeripari vállalkozás-

ok ASZK Folyószámlahitel keretein belül benyújtott hiteligénye tovább nőtt, a szerződések száma 36,1 százalékkal 16 552 darabra, a leszerződött összeg 46,1 százalékkal 172,2 milliárd forintra emelkedett az előző év azonos időszakához képest. Az ASZK-hitelállomány népszerűségét mutatja, hogy a növekedés dinamikája továbbra sem veszített lendületéből (24. ábra).

24. ábra: **A ténylegesen leszerződött Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitelhez kapcsolódó hitelkeretösszeg kumulált nagyságának alakulása adott év szeptember 30-án**

Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A leszerződött folyószámlahitel-keret 87,1 százalékát, 150,0 milliárd forintot a mezőgazdasági szektor vállalkozásai igényelték, miközben az élelmiszeriparba a hitelkeret 12,9 százaléka, 22,1 milliárd forint került.

A mezőgazdasági tevékenységet folytatók körében biztosított hitelek 46,3 százalékát a családi gazdaságok, 21,5 százalékát az egyéni vállalkozók, 18,3 százalékát pedig a mikrovállalkozások kapták 2019 harmadik negyedévében.

A szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozások hitelállománya 21,7 milliárd forinttal 74,5 milliárd forintra nőtt az előző év azonos időszakához képest. A szántóföldi növénytermesztők közül kiemelkedő a családi gazdaságok által leszerződött 44,7 milliárd forintos összeg, amely az előző év azonos időszakához képest

13,3 milliárd forinttal volt nagyobb. Markáns növekedést tudtak felmutatni továbbá az egyéb ágazatba tartozó vállalkozások és az állattenyésztéssel foglalkozók. Előbbinél a hitelállomány 12,0 milliárd forinttal, utóbbinál pedig 7,8 milliárd forinttal bővült egy év alatt. A kertészeti ágazatban tevékenykedőknél 3,3 milliárd forinttal nőtt a hitelállomány az előző év azonos időszakához képest.

Az élelmiszeripari ágazat 22,1 milliárd forintos folyószámlahitel-állományának túlnyomó többségét (19,3 milliárd forint) a társas vállalkozások adták, azon belül is a szerződött hitelösszeg legnagyobb része (11,0 milliárd forint) a mikrovállalkozásokhoz került (18. táblázat).

¹² Részletesebb tájékoztatás a Pénzügyi Hírlevél 2019. 3. számában.

18. táblázat: **Az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel-keret összegének kumulált nagysága (ténylegesen leszerződött összeg) a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban, 2019. szeptember 30.**

milliárd HUF

Ágazat	Egyéni				Társas			
	őstermelő	egyéni vállalkozó	családi gazdaság	összesen	mikro-vállalkozás	kis-vállalkozás	közép-vállalkozás	összesen
Mezőgazdaság	6,8	32,2	69,5	108,4	27,5	12,3	1,7	41,6
ebből								
Állattenyésztés	1,7	7,3	8,1	17,1	5,0	2,2	0,7	7,8
Egyéb	0,4	8,8	10,7	19,9	10,5	6,6	1,0	18,0
Kertészet	1,1	3,3	6,0	10,4	1,7	0,5	0,0	2,2
Szántóföldi növénytermesztés	3,5	12,9	44,7	61,0	10,4	3,1	0,1	13,5
Élelmiszeripar	0,1	2,2	0,5	2,8	11,0	7,5	0,7	19,3
Összesen	6,9	34,4	70,0	111,3	38,6	19,9	2,5	60,9

Megjegyzés: Az „Egyéb” kategóriába az alábbi ágazatok tartoznak: Növényi szaporítóanyag termesztése; Vegyes gazdálkodás; Növénytermesztési szolgáltatás; Állattenyésztési szolgáltatás; Betakarítást követő szolgáltatás; Vetési célú magfeldolgozás; Vadgazdálkodás, vadgazdálkodási szolgáltatás; Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység; Fakitermelés; Vadon termő egyéb erdei termék gyűjtése; Erdészeti szolgáltatás.

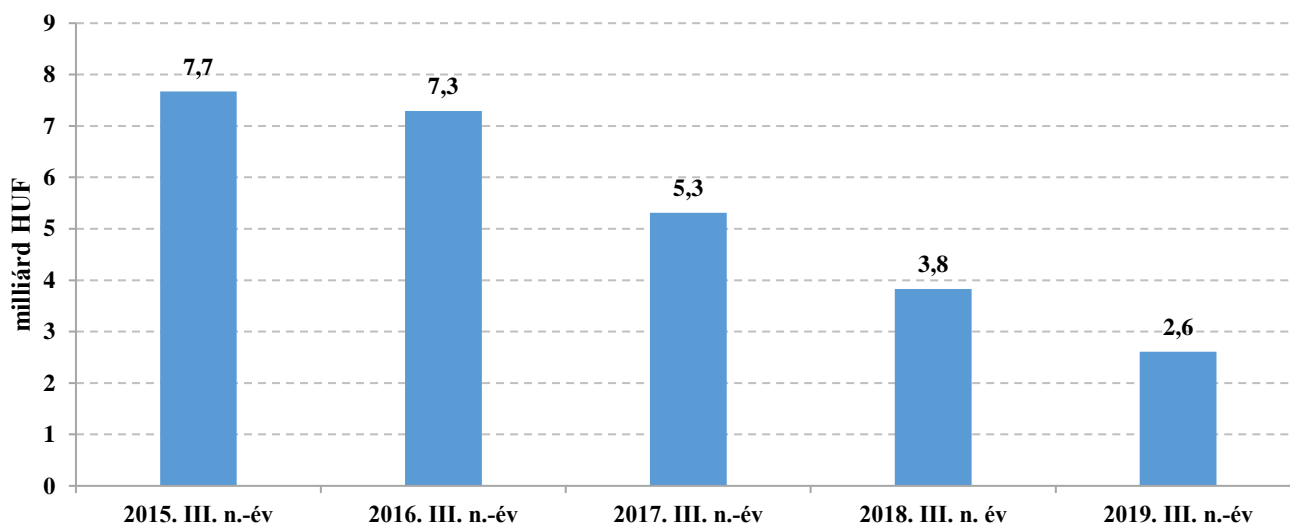
Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok

A kamattámogatás és állami kezességvállalás mellett indított (érvényben lévő és kifutó) hitelprogramokról az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programban

(továbbiakban: OSAP) gyűjtenek adatokat. A döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok kint lévő állománya 2,6 milliárd forint volt 2019 harmadik negyedévének végén (nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást) (25. ábra).

25. ábra: Kifutott kamattámogatott hitelek és kölcsönök állománya adott év szeptember 30-án

Megjegyzés: Az ábra a régi, kifutó hitelállomány értékeit tartalmazza, nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást.

Forrás: AM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok közül a jelenleg felfüggesztés alatt álló beruházási hitelkamat-

és lízingdíj-támogatást nyújtó 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján kibocsátott hitelállomány 2019 második negyedévének végén 695 millió forint volt.

Növekedési Hitelprogram

A Magyar Nemzeti Bank Növekedési Hitelprogram három szakaszában együttvéve 1700 milliárd forintnyi hitel- és lízingügylet fedezte az új beruházások finanszírozását. A program hatására a korábban tapasztalt kkv-hitelezés 5-7 százalékos visszaesése megállt, sőt növekedésnek indult és 2016-ban már 5-10 százalék közötti sávba került. Az MNB becslése szerint az NHP a 2013–2017 közötti időszakban 2-2,5 százalékponttal járult hozzá a gazdaság növekedéséhez, ami éves szinten 0,3-0,8 százalékpontos bővülést jelentett.

A Magyar Nemzeti Bank 2019. január 1-jén elindította az NHP részét képező NHP fix konstrukciót, amellyel a hazai kkv-hitelezés szerkezetét kívánja egészségesebb irányba terelni azáltal, hogy a mikro-, kis- és középvállalkozások hosszú lejáratú, rögzített kamatozású hitelhez jutásának lehetőségeit javítja. Az NHP fix keretében 1000 milliárd forint összeg áll a vállalkozások rendelkezésére. A programban a jegybank 0 százalékos kamatozású, legfeljebb 10 éves futamidejű refinanszírozási hitelt nyújt a hitelintézeteknek, amit azok egyrészt egy felülről korlátozott éves költség mellett kölcsön vagy pénzügyi lízing formájában továbbhiteleznek a kkv-knak, másrészt ugyanezen cél érdekében refinanszíroznak pénzügyi vállalkozásokat.¹³

Az NHP I. szakaszában a mezőgazdaság és az élelmiszeripar számára kihelyezett hitelállomány 2019. szeptember 30-án 11,9 milliárd forint volt, amely 8,4 milliárd forinttal maradt el az előző év azonos időszakától. Az NHP első szakaszának keretében kihelyezett hitelek túlnyomó többségét (86,4 százalék)

továbbra is a mezőgazdasági hitelek (őstermelőkkel együtt) tették ki (10,3 milliárd forint), miközben az élelmiszeripari vállalkozások számára kihelyezett összeg (1,6 milliárd forint) 13,6 százalékos részesedést jelentett. A hitelek zöme mindkét ágazatban hitelkiváltásra irányult, illetve beruházási hitel formájában került folyósításra.

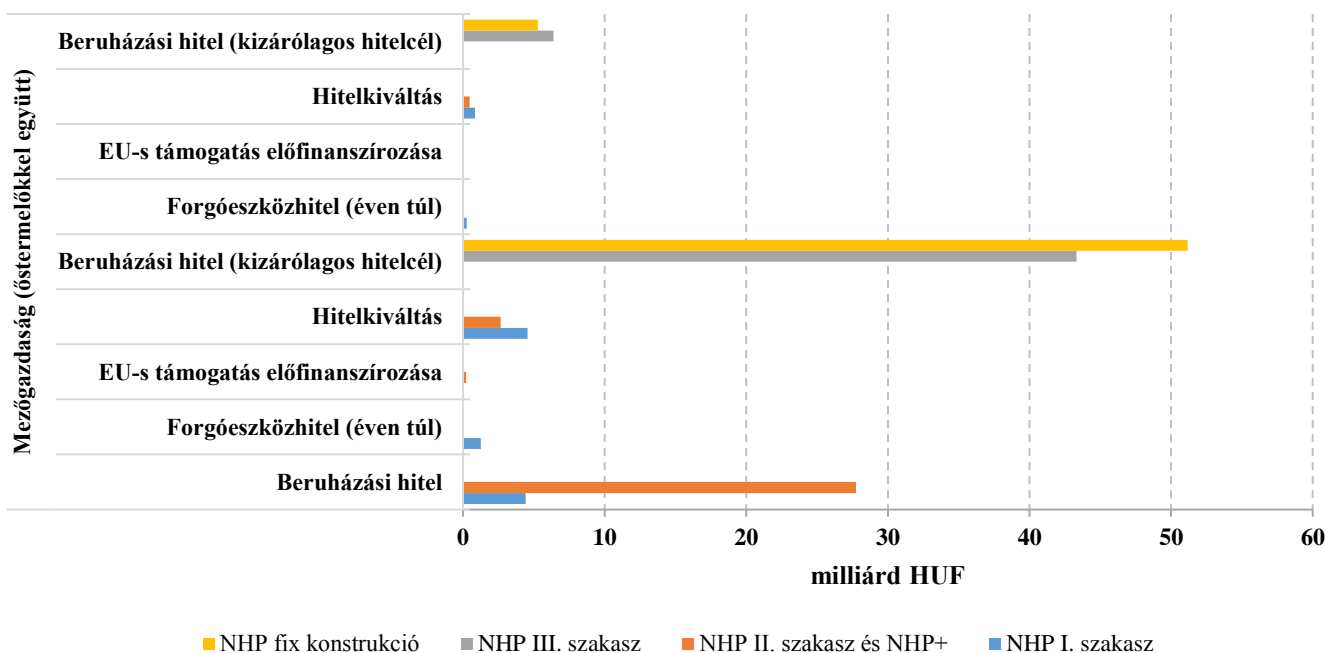
A második szakaszhoz és az NHP+ konstrukcióhoz kapcsolódóan az agrárgazdaság fennálló hitelállománya 45,5 milliárd forintot tett ki, amelyből szintén a mezőgazdaság részesedett nagyobb mértékben (67,3 százalék). Az NHP II. szakaszának hitelállománya 31,9 milliárd forinttal csökkent egy év alatt. Az ágazatok közül a mezőgazdaság hitelállománya mérséklődött nagyobb mértékben, 26,6 milliárd forinttal, miközben az élelmiszeriparé 5,3 milliárd forinttal maradt el az előző év azonos időszakától.

Az NHP III. szakasza keretében kihelyezett beruházási hitelek fennálló állománya 9,4 milliárd forinttal maradt el az előző év azonos időszaki értéktől, így az agrárágazatban közel 50 milliárd forint hitel került kihelyezésre kizárólagos beruházási céllal 2019. szeptember 30-ig. Ebből a mezőgazdaság részesedése volt a nagyobb, 46,6 milliárd forint, miközben az élelmiszeriparé 6,4 milliárd forintot tett ki.

Az NHP fix konstrukció esetében dinamikus növekedés látható: az előző negyedévhez képest 26,9 milliárd forinttal nagyobb összeg, 56,5 milliárd forint kihelyezése valósult meg a programhoz kapcsolódóan 2019. szeptember 30-ig. Ebből 51,2 milliárd forintot a mezőgazdasági vállalkozások számára folyósítottak, az élelmiszeriparba pedig 5,3 milliárd forint került (26. ábra).

¹³ Forrás: MNB Terméktájékoztató a Növekedési Hitelprogram Fix keretében folyósított refinanszírozási hitelek igénybevételének módjáról és feltételeiről.

26. ábra: Az NHP egyes szakaszaiban nyújtott hitelek fennálló állományának alakulása a mezőgazdasági és élelmiszeripari társas vállalkozásoknál, 2019. szeptember 30.

Megjegyzés: Európai uniós hitel – uniós támogatások előfinanszírozására folyósított hitel 2019. szeptember 30-án fennálló állomány alapján. Az ágazati adat nem tartalmazza az egyéni vállalkozókat és a családi gazdálkodókat.

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A Növekedési Hitelprogram első két szakaszában kiemelkedő érdeklődés mutatkozott az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány (AVHGA) és a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. (Garantiqa) kezessége iránt. A hitelprogram nagy eredménye volt, hogy az agrárszektor a különböző támogatott hitelprogramokkal mint olcsó forrással korábban nem nagyon tudott élni. Ennek általában a támogatási szabályok vetettek gátat. Ezzel ellentétben az NHP nem tartalmazott támogatási korlátot.

Az NHP kivezetését követően jelentősen mérséklődött a garanciaszervezetek által nyújtott hitelállomány volumene. A program keretében az AVHGA és a Garantiqa által kezességvállalásban részesített hitelállomány értéke 2017 második fél évétől csökkent, 2019

harmadik negyedében az előző év azonos időszakához képest csaknem felére csökkent az ágazatokban. Ennek megfelelően a mezőgazdasági szektor vállalkozásainak garantált hitelállománya már mindössze 7,5 milliárd forint volt, az élelmiszeripar vállalkozásainak garantált hitelállománya pedig 3,8 milliárd forintot tett ki 2019. szeptember 30-án (19. táblázat).

Az NHP fix konstrukció keretében nyújtott garantált hitelállomány értéke jelentősen emelkedett, az előző negyedévi 3,2 milliárd forintról 5,5 milliárd forintra nőtt 2019 harmadik negyedében.

19. táblázat: **Az NHP garantált hitelállománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban**

milliárd HUF

Időszak	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar		
	I. pillér összesen	II. pillér összesen	I. pillér összesen	II. pillér összesen	
2015	I.	18,0	1,5	6,9	1,0
	II.	19,1	1,6	7,4	0,9
	III.	20,6	2,2	7,9	1,1
	IV.	15,4	1,4	6,8	0,9
2016	I.	20,4	1,9	8,3	1,0
	II.	19,8	2,1	11,6	1,0
	III.	20,2	2,0	10,3	1,0
	IV.	19,4	2,2	9,9	1,0
2017	I.	19,7	2,2	9,3	1,0
	II.	18,8	2,1	9,0	1,0
	III.	17,9	1,9	8,2	0,9
	IV.	16,3	1,7	7,4	0,4
2018	I.	15,3	1,2	6,7	0,3
	II.	14,3	1,1	6,8	0,3
	III.	14,0	0,9	6,3	0,3
	IV.	11,7	0,8	5,3	0,3
2019	I.	11,2	0,7	5,0	0,3
	II.	10,3	0,7	4,8	0,2
	III.	7,2	0,3	3,8	0,0

Megjegyzés: Az NHP II. szakaszában hitelkiváltásra a II. pillér ad lehetőséget.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

Az állami kezességvállalásnak továbbra is kulcsszerepe van a mezőgazdasági hitelezésben. A mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban tevékenykedő vállalkozások finanszírozási forrásokhoz történő hozzáférését két, az állam által 85 százalékkal viszontgarantált garanciaszervezet, az AVHGA és a Garantiqa is segíti. Mindkét szervezet feladata készfizető kezesség nyújtása mikro-, kis- és középvállalkozásoknak (további információ a Pénzügyi Hírlevél VII. évfolyam 1. számában).

Ugyancsak az élelmiszeripar számára nyújt bankgaranciát az EXIM, amely a hitelintézetek által nyújtott export-előfinanszírozó hitelek visszafizetésének részleges biztosítékul szolgál, a kereskedelmi garanciák (tender-, előleg-visszafizetési és jólteljesítési/szavatossági garancia) pedig az exportfelügyelet teljesítéséhez kapcsolódnak.

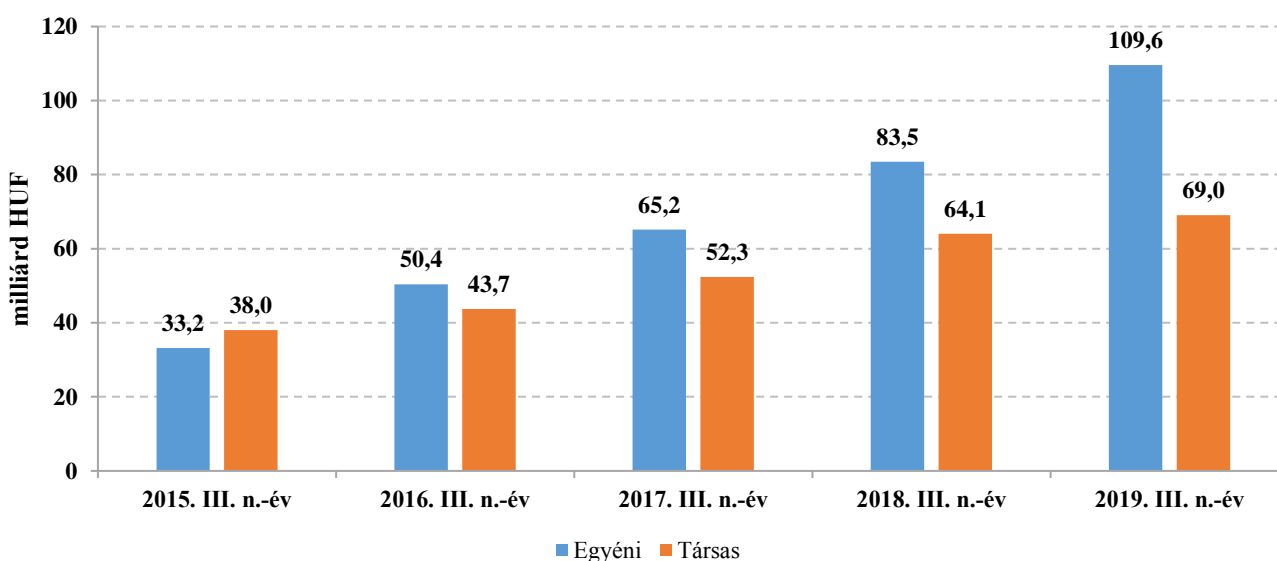
A mezőgazdaság és az élelmiszeripar együttes

garantált hitelállománya az elmúlt öt évben dinamikus emelkedést mutat. Az agrárgazdaság garantált hiteleinek összege az előző év azonos időszakához képest tovább emelkedett, 19,5 százalékkal 240,7 milliárd forintra nőtt 2019 harmadik negyedévében.

A mezőgazdasági vállalkozások garantált hitelállománya a korábbi évi 147,6 milliárd forintról 178,6 milliárd forintra, az élelmiszeripari vállalkozásoké pedig 53,8 milliárd forintról 62,1 milliárd forintra nőtt a vizsgált időszakban.

A mezőgazdaságban az elmúlt öt év harmadik negyedévei alapján egyértelműen látható, hogy az egyéni gazdaságok részesedése a garantált hitelállományból fokozatosan nőtt: 2019 harmadik negyedévének végére meghaladta a 60 százaléket. Nemcsak a hitelállomány részaránya, hanem a volumene is emelkedett, az előző év azonos időszakához képest 31,2 százalékkal. A társas vállalkozások részesedése eközben 40 százalék alá csökkent, azonban a garantált hitelállományuk értéke 7,7 százalékkal nőtt (27. ábra).

27. ábra: Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban adott év szeptember 30-án

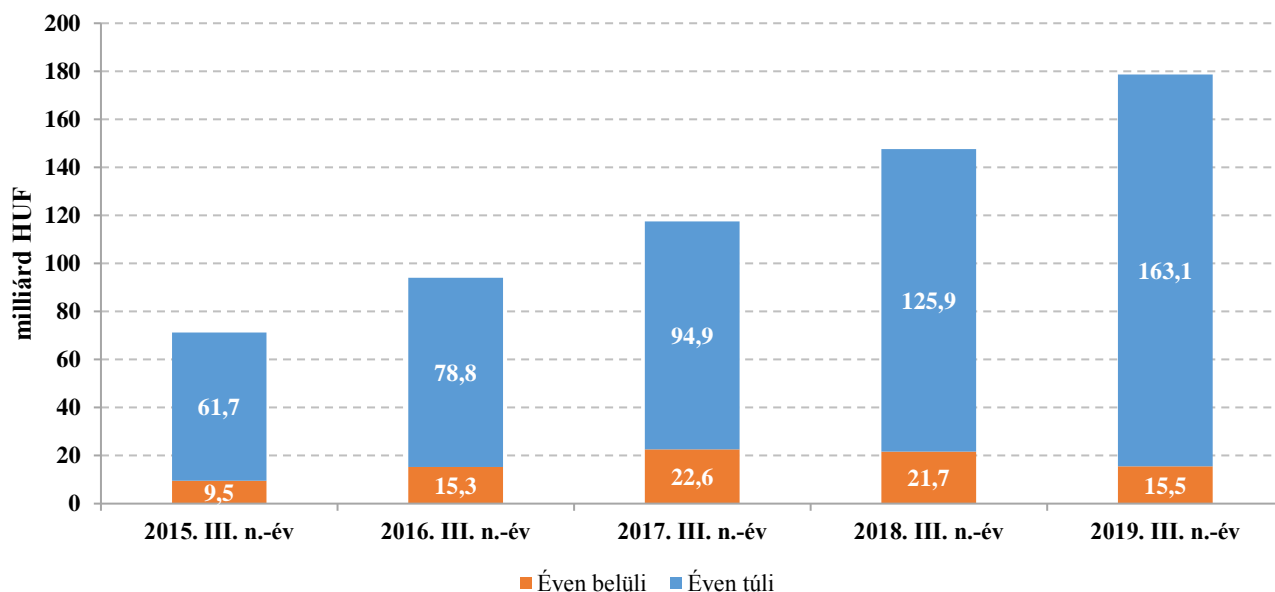

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,5–74,0 százalék volt 2019 harmadik negyedévének végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A mezőgazdasági vállalkozások beruházási volumene az elmúlt évben dinamikusabban bővült, így hosszú távú finanszírozási igényük tovább erősödött. Az éven túli hitelek állománya mintegy 30 százalékkal 163,1 milliárd forintra nőtt. Azon belül is az éven túli forgóeszközhitel értéke 113,5 milliárd forintot tett ki,

a beruházási hitelállomány pedig közel 50 milliárd forintra bővült a vizsgált időszakban. A garantált hitelállományon belül az éven belüli hitelek értéke 28,3 százalékkal 15,5 milliárd forintra csökkent egy év alatt (28. ábra).

28. ábra: **Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban lejáratási idő szerint adott év szeptember 30-án**

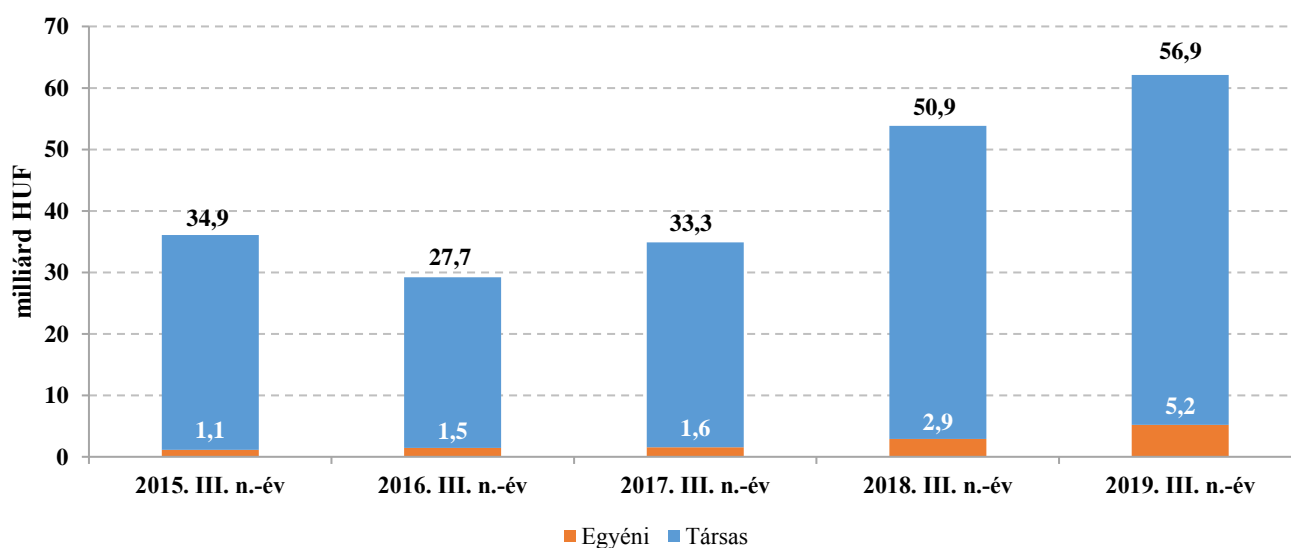
Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,5–74,0 százalék volt 2019 harmadik negyedévének végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az élelmiszeripar garantált hitelállománya 2019 harmadik negyedévének végére 15,3 százalékkal nőtt az előző év azonos időszakához képest, ezáltal az állomány 62,1 milliárd forintra bővült.

Az egyéni gazdaságok garantált hitelállománya 77,5 százalékkal nőtt, a társas vállalkozásoké 11,8 százalékkal emelkedett. A mezőgazdasággal ellentétben

az élelmiszeripar garantált hitelállományán belül a társas vállalkozások domináltak: részesedésük a hitelállományból továbbra is 90 százalék feletti volt 2019. szeptember 30-án. Az egyéni gazdaságok részesedése nőtt ugyan, de még így is mindössze 8,4 százalékot tett ki 2019 harmadik negyedévében (29. ábra).

29. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban adott év szeptember 30-án**

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,5–74,0 százalék volt 2019 harmadik negyedévének végén. A hitelállomány a 2016. évtől kezdődően az EXIM adatait is tartalmazza.

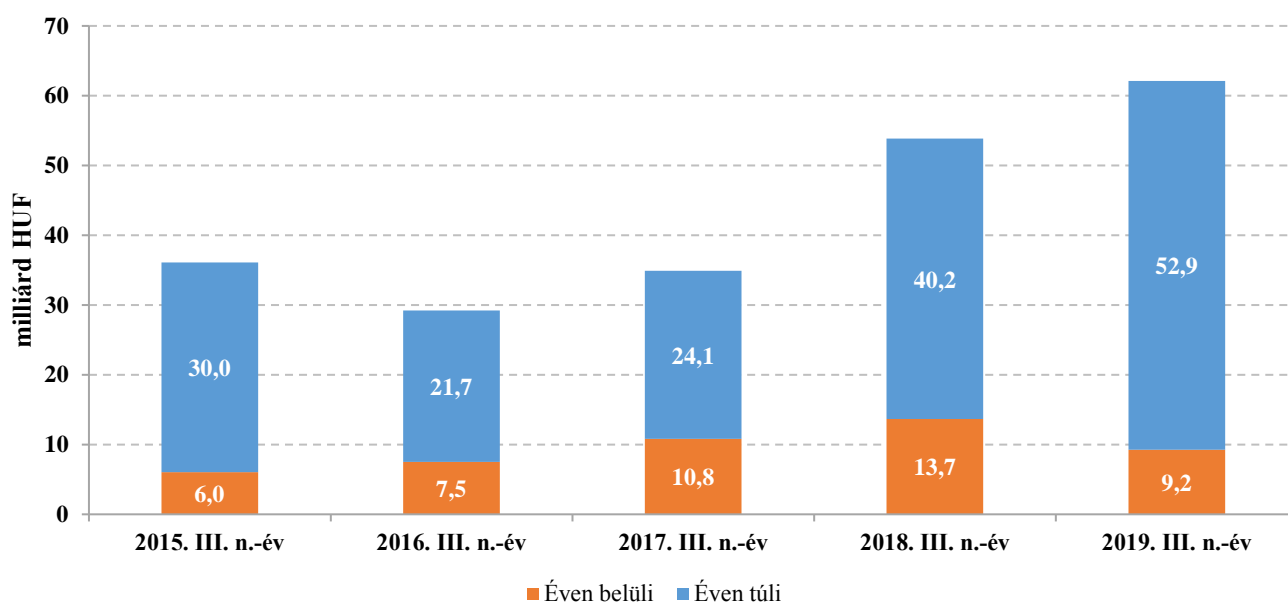
Forrás: AVHGA-, Garantiqa- és EXIM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az élelmiszeripar garantált hitelállományán belül az éven túli hitelek részaránya tovább növekedett, 2019 harmadik negyedévének végén már meghaladta a 85 százalékot. Ezzel ellentétesen az élelmiszeripari vállalkozások garantált éven belüli hiteleinek részese-
dése mintegy 15 százalékra mérséklődött.

Az éven túli hitelek állománya jelentősen emelkedett, 31,5 százalékkal 52,9 milliárd forintra nőtt

(30. ábra). Ezen belül a forgóeszközhitelek állománya 36,5 százalékkal 29,7 milliárd forintra, a beruházási hitelek értéke pedig 25,6 százalékkal 23,1 milliárd forintra bővült. A növekedésnek köszönhetően az éven túli beruházási hitelek állománya az elmúlt évek legmagasabb állományi értékét jelentette 2019 harmadik negyedévében.

30. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban a hitel lejárat ideje szerint adott év szeptember 30-án**

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,5–74,0 százalék volt 2019 harmadik negyedévének végén. A hitelállomány a 2016. évtől kezdődően az EXIM adatait is tartalmazza.

Forrás: AVHGA-, Garantiqa- és EXIM-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

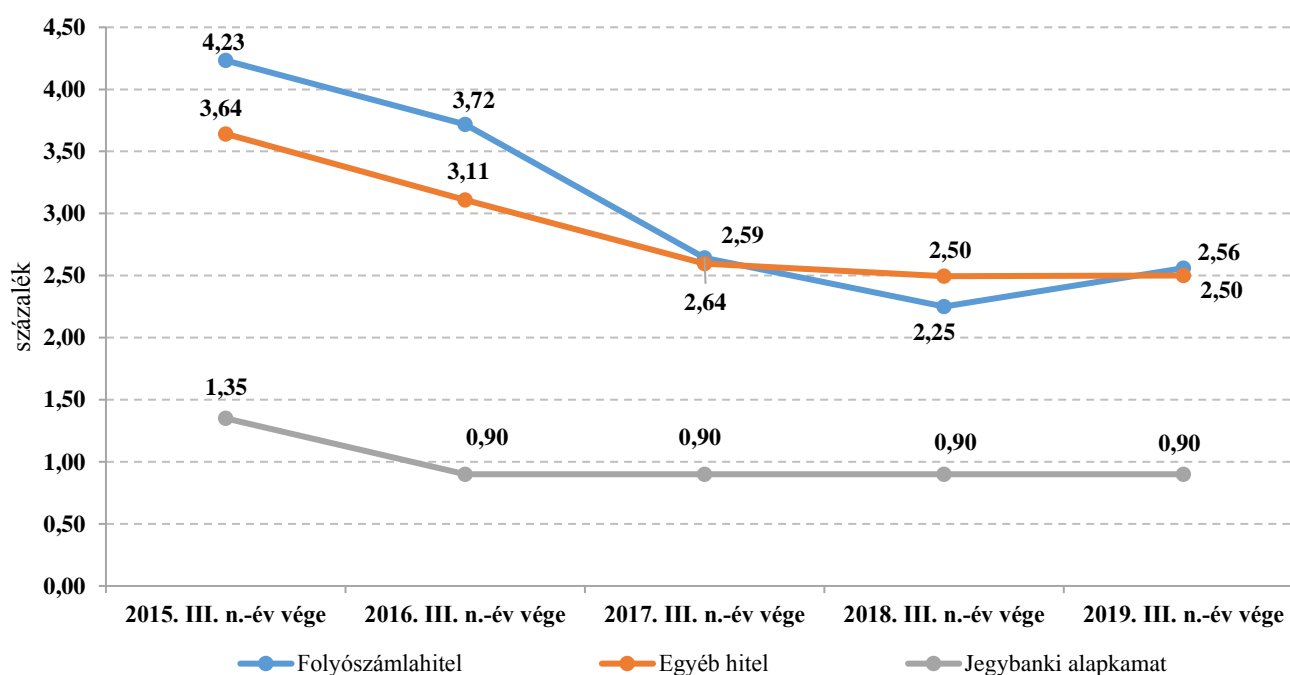
A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása

A Monetáris Tanács közleménye alapján az infláció várható alakulását meghatározó tényezőkben továbbra is kettősség figyelhető meg. Az élénk belső kereslet emeli, míg a romló külső konjunktúra egyre inkább fékezi az áremelkedés ütemét. A hazai gazdaság 2019 harmadik negyedében 5,0 százalékkal bővült, amihez a piaci szolgáltató ágazatok, az ipar és az építőipar

járultak hozzá a legnagyobb mértékben. A Monetáris Tanács várakozásai alapján a gazdasági növekedés a következő negyedévekben lassul.¹⁴

A jegybanki alapkamat 2016 óta 0,90 százalékponton stagnál. Az egyéb hitelek átlagos éves kamatlába fokozatosan csökkent a vizsgált időszakban, azonban az értéke stagnált: az utóbbi két év harmadik negyedéveit figyelembe véve 2,50 százalékot tett ki. A folyószámlahitelek kamata 2018 harmadik negyedévéig fokozatosan csökkent, majd a 2019-es évben 0,3 százalékponttal 2,56 százalékra nőtt (31. ábra).

31. ábra: A jegybanki alapkamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása¹⁵

Forrás: MNB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

¹⁴ MNB, Közlemény a Monetáris Tanács 2019. november 19-i üléséről.

¹⁵ A nem pénzügyi vállalatoknak nyújtott forinthitelek és az általuk elhelyezett forintbetétek átlagos aktuális kamatlába (a hó végi állománnyal súlyozva).

EU-referencia-kamatláb

Az Európai Bizottság (EB) az állami támogatások közösségi ellenőrzésének keretében – többek között – a támogatástartalom megállapítása céljából a referencia-kamatláb veszi figyelembe, amelyet a piaci kamatlábak helyettesítésére használ. A referencia-kamatláb megál-

apításának módját az EB 2008/C 14/02 közleménye szabályozza. A referencia-alapkamatlábat tagországonként, évente állapítják meg vagy vizsgálják felül és havonta teszik közzé. A ráta értéke 2019-ben folyamatosan csökkent, novemberben 0,39 százalékpontra mérséklődött (20. táblázat).

20. táblázat: **A referencia-kamatláb változása Magyarországon**

Érvényesség kezdete	EU-alaprátá, százalék
2015. IX. 1.	1,53
2016. I. 1.	1,37
2016. VII. 1.	1,08
2016. X. 1.	0,91
2017. I. 1.	0,75
2017. III. 1.	0,53
2017. VIII. 1.	0,30
2017. XI. 1.	0,25
2018. I. 1.	0,13
2018. II. 1.	0,09
2018. VII. 1.	0,13
2018. VIII. 1.	0,21
2018. IX. 1.	0,37
2018. X. 1.	0,49
2018. XI. 1.	0,56
2019. I. 1.	0,56
2019. VII. 1.	0,48
2019. XI. 1.	0,39

Forrás: a Támogatásokat Vizsgáló Iroda adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Az EB a referencia-kamatláb megállapítása során az éves EURIBOR-kamatláb¹⁶ tekinteti kiindulási alapnak. Hiányos esetekben az EB saját jogkörében

megállapítja a referencia-kamatlábát, amelyet kamatfelárakkal módosít (23. táblázat – Kiegészítő táblák).

¹⁶ EURIBOR: Európai bankközi euró referencia-kamatláb, amelyet a bankközi piaci szereplők meghatározott periódusra egymás között irányadónak tekintenek.

Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései

Az új és használt mezőgazdasági gépek lízingcégek által finanszírozott összegénél a harmadik negyedéves állományokat tekintve az elmúlt öt évben fokozatos emelkedés volt megfigyelhető. Ez a mezőgazdaság fejlődését követte, hiszen egyre több gazdálkodó tér át intenzív termesztési technológiára, amelynek gépigénye is magasabb. Amennyiben a gépberuházás minőségi cserét jelent, gyors megtérülési idővel számolhatnak a gazdálkodók.

A Lízingszövetség előrejelzése szerint a következő időszakban tovább bővíthet a lízingpiac, a kertészeti és az állattartó cégek pályázatainak kifizetése mellett erősebb lökést adhat az MNB NHP fix konstrukciója.

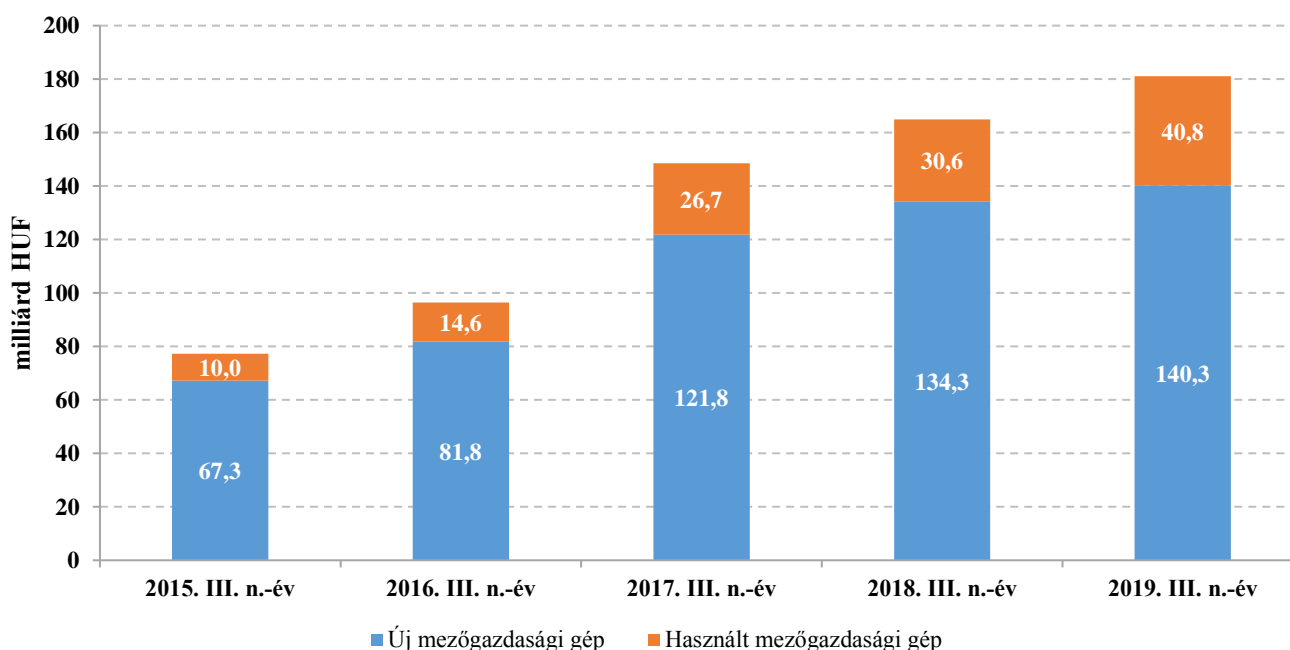
A lízingcégek finanszírozott állománya – tőkeintlé-

vősége – mintegy 10 százalékkal 181,1 milliárd forintra nőtt egy év alatt.

Az új mezőgazdasági gépek lízingelt állománya 4,5 százalékkal 140,3 milliárd forintra bővült, miközben a használt gépeké 33,3 százalékkal 40,8 milliárd forintra emelkedett az előző év azonos időszakához képest. A mezőgazdasági gépek körében az új gépek magas részaránya (77,5 százalék) a használtakkal szemben a géppark korszerűsítését jelenti (32. ábra).

A pénzügyi lízing szerepe tovább erősödött, az előző év azonos időszaki értékét több mint 10 százalékkal haladta meg, ezáltal az állomány értéke 152,5 milliárd forintra nőtt 2019 harmadik negyedévében.

32. ábra: Lízingcégek mezőgazdasági tőkeintlévőségeinek¹⁷ alakulása adott év szeptember 30-án

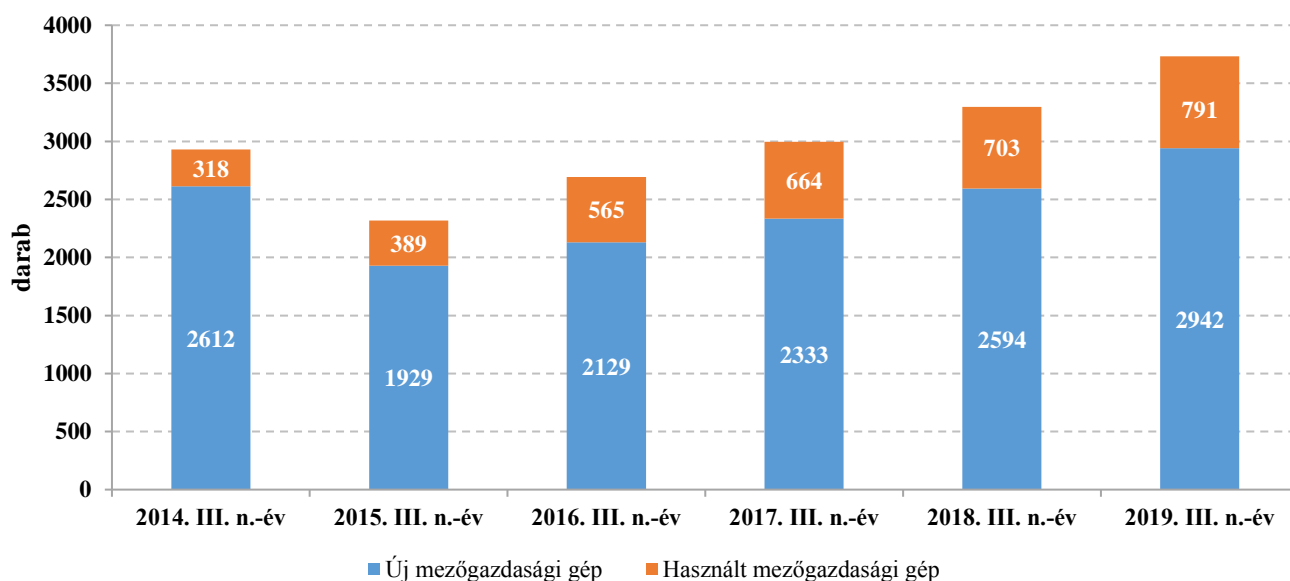
Megjegyzés: A pénzügyi lízing állományának egy része az MNB társas vállalkozásainak hitelállományában is szerepel.
Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A tőkeintlévőségek emelkedésével párhuzamosan a megkötött lízingszerződések száma is tovább nőtt. A lízingcégek 2019 harmadik negyedévének végére az előző év azonos időszakához képest 13,2 százalékkal több, összesen 3733 szerződést kötöttek, ami az elmúlt öt év harmadik negyedévei alapján a legmagasabb értéknek számít.

Az új mezőgazdasági gépekre 13,4 százalékkal, a használt mezőgazdasági gépekre pedig 12,5 százalékkal több szerződést kötöttek egy év alatt. Az új gépekre megkötött lízingszerződések aránya a teljes állományon belül továbbra is 80 százalék körül alakult 2019 harmadik negyedévében (33. ábra).

¹⁷ Fordulónap után esedékessé váló, már folyósított, de még nem lejárt, ügyféllel szembeni tőkekövetelések összege.

33. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági szerződészámának éves alakulása adott év szeptember 30-án

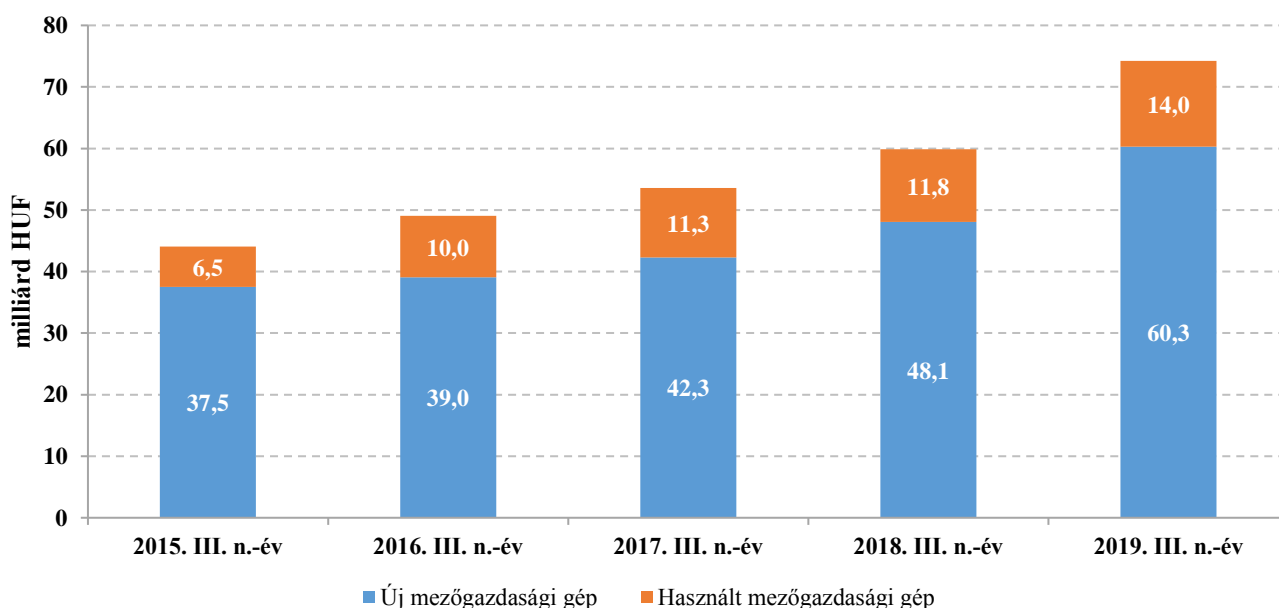

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

A lízingcégek által finanszírozott összeg 2019 harmadik negyedében tovább nőtt, az előző év azonos időszakához képest 24,0 százalékkal 74,3 milliárd forintra emelkedett. A teljes finanszírozási összegből az új mezőgazdasági gépek lízingjének részesedése az előző év azonos időszakához hasonlóan megközelítőleg

80 százalékot tett ki. A használt mezőgazdasági gépek finanszírozása az előző évhez képest 25,5 százalékkal bővült, így az állomány értéke 14,0 milliárd forintra emelkedett 2019 harmadik negyedévének végére (34. ábra).

34. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági kihelyezéseinek éves alakulása adott év szeptember 30-án

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Ágazati csődráták

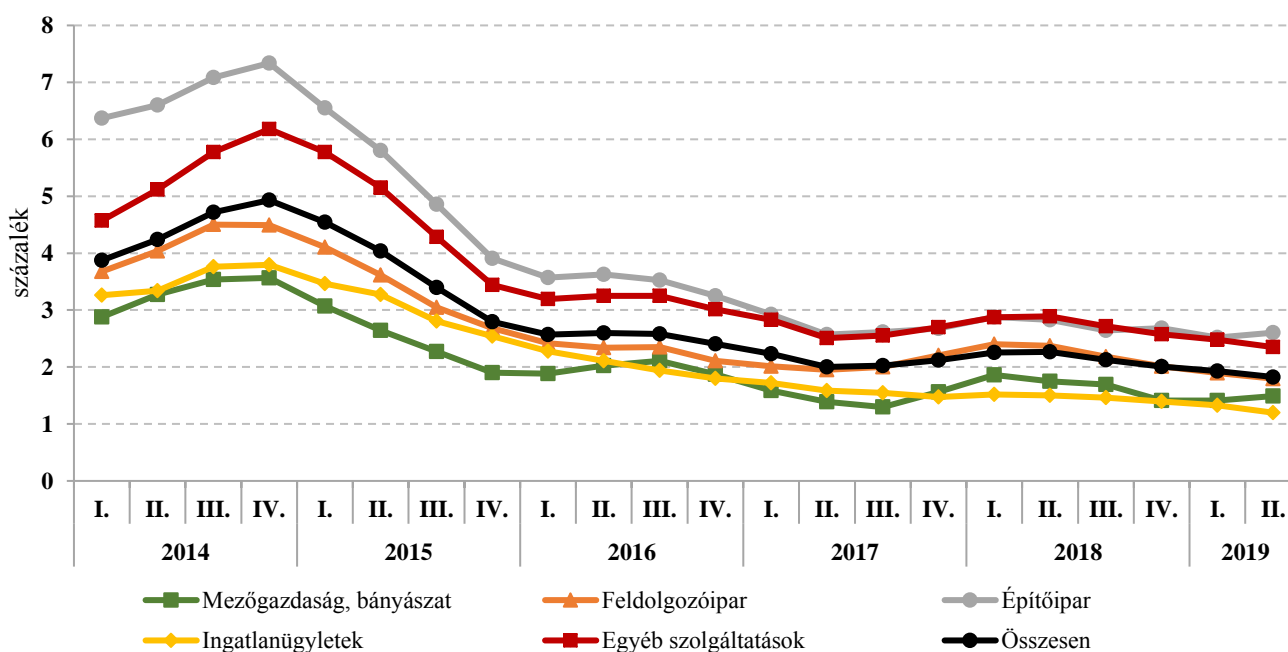
Az ágazati csődrátá egy adott ágazatban csődeljárás alatt lévő és az egy évvel korábban működő társas vállalkozások százalékos arányát mutatja. A mutató értékelésével képet kaphatunk egy adott ágazat pénzügyi stabilitásának helyzetéről, illetve annak tendenciájáról.

A vizsgált évek alapján megállapítható, hogy a nemzetgazdaság összesített csődrátája fokozatosan javult: a mutató értéke 2019-ben 2 százalék alá csökkent.

Az 1,5 százalékos ágazati csődrátá értékével a mezőgazdaság továbbra is a legkevésbé eladósodott ágazatnak számított a 2019-es évben.

A nemzetgazdaság szakágazatai között a legalacsonyabb rátájú helyet az ingatlanügyletek foglalta el 2019 második negyedévében: az ágazat csődrátája 1,2 százalék volt a vizsgált időszakban (35. ábra).

35. ábra: **Ágazati csődráták**

Forrás: Magyar Nemzeti Bank, Pénzügyi Stabilitási Jelentés, 2019. december alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

Kiegészítő táblák

21. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (kumuláltan befogadott és jóváhagyott kérelmek összege 2019. szeptember 30-án)**

milliárd HUF

Megnevezés	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar	
	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek
Agrár Forgóeszköz Vis Maior Hitelprogram	10,0	9,8	0,0	0,0
Családi gazdaságok hitelei	10,6	10,5	0,5	0,4
Európa Agrárhitel Program	4,8	3,3	0,1	0,1
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	3,6	3,0	0,3	0,3
MFB Vállalkozásfinanszírozási Program	0,4	0,2	4,2	4,2
Sikeres Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram	13,6	11,5	0,3	0,2
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	21,0	16,7	0,4	0,2
Új Magyarország Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	11,9	11,4	0,4	0,4
Új Magyarország Agrár Forgóeszköz Hitelprogram II. ütem	4,3	3,9		
Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram	3,3	2,7	19,7	14,9
MNB Növekedési Hitelprogram	5,5	5,2	3,3	3,3
Földvásárlási Hitelprogram	116,7	113,2	0,4	0,4
Összesen	205,6	191,6	29,4	24,3

Forrás: MFB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

22. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (fennálló állományok értéke 2019. szeptember 30-án)**

milliárd HUF

Megnevezés	Mezőgazdaság	Élelmiszeripar	Összesen
Programokon kívüli forinthitel	3,1	3,8	6,9
Programokon kívüli devizahitel	0,0	0,2	0,2
Egyéb programhoz nem kapcsolódó követelésvásárlás	0,0	5,9	5,9
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	0,6	0,0	0,6
MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020	0,0	0,6	0,6
Földvásárlási Hitelprogram	85,8	0,3	86,2
MNB Növekedési Hitelprogram	0,7	0,4	1,1
Egyéb	0,2	0,4	0,7
Összesen	90,4	11,6	102,0

Megjegyzés: Az egyéb kategóriába azok a programok kerültek besorolásra, amelyek fennálló állománya 2019. harmadik negyedévben nem érte el a 600 millió forintot.

Forrás: MFB-adatok alapján készült a NAIK AKI Pénzügyi Kutatások Osztályon

23. táblázat: **Bázispontban kifejezett kamatfelárak**

Hitelminősítés kategóriája	Biztosítékokkal való fedezettség		
	magas	általános	alacsony
Kiváló (AAA-A)	60	75	100
Jó (BBB)	75	100	220
Kielégítő (BB)	100	220	400
Gyenge (B)	220	400	650
Rossz/pénzügyi nehézségek (CCC és ennél alacsonyabb)	400	650	1 000

Forrás: Európai Unió Hivatalos Lapja: A Bizottság közleménye a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapítási módjának módosításáról

